Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

پښتو متلونه

تولونه او تحلیل

د

S.STHORBURN

ژباړه او بیاليکنه

د شیر محمد کریمی

خپرونکی

دافغانستان دعلومو اکادمی

دژبو او ادبیا تو علمی او تحقیقی مرکز

پښتو تو لنه

د فولکلور او شفاهی ادب لوی مدیریت

۱۳۶۰

د چاپ ځای : ګوندی مطبعه
د چاپ شمیر : ۱۰۰۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

PROPERTY OF ACKU 1508

سریزه

دافغانستان علومو اکادمی د ژبو او ادبیاتو علمی او تحقیقی مرکز د فولکلورلوی مدیریت و یاړی چی د خپل مترقی اووګړنی دولت دکلتوری پالیسی له مخی داولس دادبیاتوډیر ارزښتمند آثار خپل ملت ته په چاپی ډول وړاندی کوی اوداولس دکولتوردغنا سبب کیږی،دغه کتاب چی دپښتوژبی متلونه پکی راټول شویدی دپښتوشفاهی ادب وړیوه مجموعه ده .

دغه متلونه چی په دی مجموعه کی خوندی شوی داولس هغه لویی خبری دی چی په هره جمله کی یی لوی مفهوم پروت دی.ښه به داوی چی دمتلونو دارزښت ، منځ ته راتګ او نورو ځینو خصوصیاتو یی څه خبری وشی .

دهر ملت او ټولنی تاریخ ددوی دروحیاتو ښکارندویی کوی او د نفسی خصوصیاتو هنداره ده ، دیوه ملت لوړتوب اوکښته توب د هماغه ملت دروحیاتو او احساساتو اغیزه او نتیجه ده دټولنو په ټولنیز نفس کی د و ه علتونه ډیر مهم دی اول وراثت او دوهم محیط هر محیط ځانته اغیزی لری اخلاق او دودونه ، جزبات نفسیات او نور ټول دانسان مادی او معنوی خصوصیات دچاپیریال په اختلاف تغیر کوی مثلاً : هغه اربابان چی دپښتو ـ نخواله سیمو څخه دهند ورشوګانو ته واوښتل نوهلته ددوی ټول خصوصیات وګرځیدل مګر هغه اربابان چی په دغو غرو کی میشته شول دبیلو

خصوصیاتو لرونکی دی ځکه ادبیات او ژبـه شعر متلونه ، قصی او نـور ادبی روایات تل دهغه ملت داجتماعی نفس اوملی خصوصیاتو هنداره وی . نوکه څوك وغواړی چی دیوه ملت ټولنیز خصوصیا ت او جذبات وځیړی نودنوموړی څیړنی لپاره په ادبیاتو کی ډیر ذخایر اومواد لاسته ورتلای‌شی. دپښتنو دشفاهی ادبیاتو یومهم‌توك متلونه دی‌چی په لنډو وینا ووکی‌حکمتونه او دکتنی خبری ځای شوی وی .

په متلو نو کی دملتونو دروحیاتو خواوی پرتی وی او ځینی پوهان وایـی چی‌له شعر څخه هم متلونه دملتونو پرعقلیت ښه دلالت‌کوی ځکه متلونـه دعوامو له تفکر څخه حکایت کوی اودعوامو په ژبه وی په مختلفو او ضاعـو کی‌دتجربو نتیجی دی‌چی په لنډو کلماتو کی‌ځای شوی‌دی مثـلا د پښتـو دا متل که وګورو : «جنګ‌په وسله کیږی اوننګ په غله» له نوموړی متل څخـه داسی نتیجه اخستل کیږی .

دپښتنوټولنیز ژوند دوه رکنه لـری :

۱ــ له ځانه دفاع

۲ــ یوله بله سره په روغه ژوند کول

په پورتنی متل کی لومړنی رکن ته جنګ او دوهم رکن ته ننګ ویل شویدی ددوی عسکری احساسات په دفاعی حرکاتو کی او دننګ جذبات په خپلـوی او روغه کی د ژوندانه دار مدار وو. وسله په دوی کی مهم اوغله هم‌دارتیا شی وه (۱).

نوموړی ټولنیزی ارتیا دوی کرنی ته هڅول ، نویی په معاشره کی زراعتی روحیه اودکرنی قدرکول داخل‌شول . داروحیه که څه هم دزړو اریائیانـو ده او په زړو کتابو کی ددوی زراعتی حالت ډیرښه څرګندشوی مګرپه پښتو نوالی کی‌خودغه روح بل‌راز شواودپښتنو دروحیاتوسره سم‌دننګ دپاره یو ه وسیله شوه اوله هغه څخه مونږته معلومیږی چی دپښتنو دټولنیز ژونـد اساس ننګ ؤ . نودننګ لپاره غله او کښت ضرور ؤ او دی کیفیت د پښتو‌ـ نخوا وګړی اکثر کرونکی اوزراعت پیشه کړل .

په همدی ډول‌دپښتو هرمتل‌یوه ګټوره وجیزه ده چـی‌ددوی روحـیات او ټولنیز ژوند ښه ځینی ښکاری‌اودپښتنوداولسی ادب‌هغه بډایه پانګه ده چی دټولنی دژوند ټولی خواوی پکی څرګندی شوی دی: مینه اوښکلا ، وصال او بیلتون خوښی او خوا شینی ، اخلاق او تاریخ ، جغرافیه او مذهب ، اقتصاد اوعدالت ، وطنپالنه اونوری ایډیالګانی پکی ځای کړل شوی دی .

ـمتلونه دپښتنو په هره سیمه ،هرکلی او هر کور کی داولس دادب یوه مهمه او درنه برخه جوړوی چی په هره سیمه کی په خاص ډول دیوه

---

(۱) وږمه ۹ کال ، اګنیه ۱۳٤٤ کال ، مخ ۱۵

مطلب دادا لپاره‌ویل کیږی . او دا چی داولس دادبیاتو یوه مهمه اوارته برخه ده نوپه دغه وسیله کله کله متلونه دژوند ترخی په چا اسانوی ا و کیدای شی‌چی دیوه‌متل‌په ویلو دخپل زړه‌تسکین وکړی اودغم درو نـد پیتې له ځانه لری کړی . متل دخبرویوه لنډه‌جمله‌ده چی دمعنا په لحاظ‌بشپړه اودمفهوم په لحاظ عامه وی بنا غلی دوست «دپښتو داولسی ادب لاری» کتاب کی لیکلی :«دمتل بلاغت اوفصاحت په دی کی دی چی دفورم له مخی لنډ او موجز،اودمعنا په لحاظ مستعار اوکنایه ، دافهام له مخی ساده او عام فهم او ا ودافادی په لحاظ په هدف رسا اوسم لګیږی . » (۱)

دپورتنی عبارت له مخی‌رښتیا هم که چیری هرمتل تحلیل او تجزیه کړونو دهرمتل پـه خوراساده الفاظو کـی لو ی مفهوم پـروت وی . لومړنی ویونکی ښکاره نه وی خودحکیمانه او فیلسوفانه افادی‌او ارزښت له برکته داولس پرژبه جاری پاتی شوی وی اوله یوه نسله بل‌ته رسیږی .

دمتل پـه ویلو کی‌کـه څـه‌هم شخص مفرد غـایب یامخاطب ځای‌لـری خودویونکی او اوریدونکی له خوا یی دپوهیدو مفهوم او هدف عام وی اودا چی متل یا متلونه له کومه شوی او څرنګه پیدا شوی باید وویل شی چـی دفولکلوریستانو په ګروهه متلونه هغه وخت داولس په ژبه جاری شـوی چی داولس ژبی لادلیك په قیدنه کی‌وی راغلی .

متلونه چی‌دژبی باار زښته پانګه اود اولس دژوند پیښنو او کلتـور هنداره ده‌په ژبه کی دپیدا ینښت څو لاری لری چی تر تولو با ارزښته او مهمی لاری یی دا دی :

ـ دطبعی او تولنیز وپیښنو له درکه هغوته دارزښت ور کو لو او پـه مستعار ډول په تیپیکو پیښنو کی دکارونی او تکرار له لاری.

دتاریخی پیښنو ددرك او انعکاس له لاری

ـ داشعارو اوسند روله لاری

ـ بیخی محدوده برخه دکتابونو له لاری

ـ دمذهبی احکامو او روایاتو له لاری

ـ دنورو ژبو دترجمی او اخستنی له لاری

دیرځله لنډی دمتلونوپه ځای کارول کیږی‌اودا حالت هغه وخـت مینـځ ته راځی چی لنډی له خپلی اصلی معنا څخه ووځی اوکنایی معنا افاده کړی لکه :په پتاسودی اموخته کړم‌ماته دجواروپولی خونـدنه را کوینـه داهغه وخت وی چی خپل‌یار په ښوښوسو غاتونو اموخته وی‌او کلـه چی ورته ادنـی‌سوغات‌راوړی‌نوپه دی‌صورت کی‌کم‌بهاسوغات‌خوندنه ورکوی او وا یـی

ولی دی اول راته ښه سوغات راوړ . په همدی ډول دمتلونو او ادبیاتو

---

(۱) دپښتو داولسی ادب لاری مـخ ۵۸

نر مینځ ډیر ځله اخذ او اقتباس لیدل کیږی ډیر ځله یو بیت یا مصراع د متل په ځای تکراریږی اومتل گرځی مثلاً :

خپل‌وطن کشمیردی ماپردی‌وطن ته‌چیری وری * زړه مـی شو ذری ذ ری

نصیحت په غافلانو اثرنه کا* دسړی اوسپنی خوشی ټکول دی

متلونه عموماً پـه ټولنو کـی پـه معیاری ژبـو خپر یـږی ، هغـه متلونه چی په معیاری ژبه وی دټولنی په هر گوټ کی اوریدل کیږی خو د ټولنی په ځینو سیمو کی داسی متلونه هم وی چی په هغو کی دیوی لهجـی انعکاس ساتل شوی وی لکه :

چی‌رار سیږی دسوات پستی *دخوارانو به ښکاره شی‌سری پونډي (۱)

ډیرځله په متلونوکی داهم لیدل‌کیږی چی‌دژبی دیو لهجی دیـو ی کلمـی په ځای په بله سیمه کی بله‌کلمه کارول‌کیږی لکه په لویدیځی لهجـی کی گیلگی د موږی په زور غورځی .

په ختیځه کی «دگیلگی په ځای آس کارول کیږی»

په متلونو کی ډیر داسی متلونه هم شته چی سندریز خصوصیت لـری چی **دمتلونو همد غه‌سندریز خصوصیت دمتلونو په ارزښت کی ډیر رول لری ،په متلونو کی هرډول استعاره ،کنایه اومجاز ځای شوی دی ،خـو** سره‌له دی یی‌مفهوم اودکارونی موردبیخی څرگندددی چـی‌ایجازاو دبداعت خصوصیات یی ادبی مقبولیت عام کړی دی په پښتو ژبه کی عموماً دوه‌ډوله متلونه موندل کیږی .

۱ـمنظوم متلونه

۲منثور متلـونه

دکولتوری وگړ پیژندنی له ځیړنو څخه څرگنده شویده چی دهری ټولنی متلونه ځانله‌ځینی ارزښتونه منعکسوی اونوموړی ارزښتونه هغه ارزښتونه دی‌چی په ټول‌تاریخ کی‌دگډو تجربو له لاری‌مونږ ته‌رارسیدلـی دی (۲) متلونه چی ځینی ارزښتو نه یی دگډی بشری پوهنی زیږنده دی او کیدای شی‌په اکثرو ژبوکی یی مثالونه پیدا کړو او همدارنگه ځینی نور متلونـه شته‌چی نسبی بڼه لری دخاصی ټولنی کولتوری ارزښتو نـه او یـا دیوی ټاکلی دوری اړیکی تمثیلوی.

هغه متلونه چی مطلق ارزښت لری لکه :ارمان چی‌وروستی عقل ډومبی وی .

انسان تابع د احسان

اول همیانی گوره بیانو شی را نیسه

---

(۱) دپښتو داولسی ادب لاری ۵۸ مـخ

(۲) دفرهنگ مردم مجله دریم کال ٤ گڼه ٥ مـخ

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمسلط کلتور نمایندگی کوی .
په پښتو ژبه کې ځینې داسې متلونه هم شته چې کولتوری ریښې لـرې اوبلې ژبې ته یې ترجمه کړانه ده لکه :
پورتنۍ متل په یوه خاص کلتور پورې اړه لري .
لنډه دا چې متلونه دیوې ټولنې دارزښتونو ،انګیرنو او ګرو هنو هنداره ده.

ځینې متلونه دټولنپو هنې دپاره دکلی حیثیت لري او له هغو څخـــه دیوې ټولنې دژوند دځرنګوالی په باب ډیرمعلومات ترلاسه کیدای شـــی .
داچې دژبواوادبیا توپوهنځی له مونږ څخه وغوښتل چې دغلام محی الدین افغان دشپیتم تلین په ویاړ دمتلونو دغه مجموعه خپره کړو ،دغه مجموعـــه چې چې همدا اوس ستاسی په واک کی ده S.S THORBurn را ټـولـه کړی ، تشریحات یې پرې لیکلی پـه انګریـــزی یـې ترجمـه کـړی او د Bunnu or our Afghan Frontier پـه دریم فصل کې یې خوندی کړی دی، ددی ضبطیوه خاصه ځانګړنه داده،چې نوموړی تربرن له انګریزی ترجمې سر بیره د متلونو اصلی پښتو شکل هم په ځانګړی ډول په پښتـــو الفبی خوندی کړیدی، د ځینو متلونو په باب شرحی او په اولس کی ددغو متلونو په باب قصی اوروایات یې هم راټول اوخوندی کړی دی .
دغه مجموعه ډیرداسی متلونه لری چې دمتلونو په نورو مجموعو کی نه دی راغلی ، اوکه ځینی یی راغلی هم وی نوکله چې مونږ د متلونو په تحقیقی څېړنو کارپیلوو. دغه مجموعه محققینو ته دنسخه بدل په توګه ډیرښه کار ورکوی ، او په بله وینا د متلونو دبیلابیلو وریانتو نو په ښوولو کې ډیره ګټه ځنی اخیستل کیدای شی .

دامتلونه ټولوونکی ، له کوم کتاب یامجموعی نه ندی رانقل کړی، بلکـــه په اولس کی یی راټول کړی ،او دپښتنو دیوی خاصی سیمی متلونه دی ،چې خپرول یی زمونږ داینده څېړنو له پاره ګټور بریښی .
په همدی اساس یی خپرول وړولیدل شول ، چې دادی دژبو او ادبیاتـــو دپوهنځی په سپارښتنه د افغانستان دعلومواکاډیمی دعلمی او تحقیقی مرکز دشفاهی ادب او فولکلور دلوی مدیریت له خوا دپښتنی فولکلور مینانو ته په مینه وړاندی کیږی .
بنایی دغه مجموعه ځینی تیروتنی هم ولری مونږ دموادو په توګه بی لاسـوهنی چاپ کـړل .

په در ناوی
څېړنیار مصطفی نړدی
دفولکلور او شفاهی ادب لوی مدیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

پښتو متلونه

موږ ټول په دی پوهیږو چی متل څه شی دی ، او په یوه متل کی څه شی وی . مگر بیاهم ډیر کم‌خلك دی چی بی له زیات تفکر څخه دهغی مفهوم بیان کړی . دمتل لپاره خاص تعریف ورکول مشکل کار دی ځکه چی‌د متلونو، مقولو ، شعارونو او نورو اخلاقی او اجتماعی کیسو ترمینځ کله کله زیات مشابهت د معنا او مفهوم په لحاظ موجود دی.

متلونه داسی جملی دی چی د خلکو په منځ کی خاص استعمال لری او د یوه مفهوم دتائیداو تثبیت په خاطر په خاص ډول سره استعمالیږی ، اوزما په نظر دا ترټولو لنډ تعریف دی. ترهغه وخته پوری چی د ټولنی یوټولنیز اومشترك مضمون دټولو له‌خوا دعقل اوپوهنی له‌مخی سره زبیښلی شوی اوښښتیږلی شوی‌نه وی اوله هغی یو ه‌دا سی لنډه جمله را زیږیدلی نه وی چی دټولو له‌خوا قبوله شی‌اوپه منطقه کی‌یی ریښی دکلو کلو په تیریدو سره پخی شوی‌نه وی ترهغو پوری دمتل‌په نوم نه شی یادیدای.

دداسی شریفانه مقام‌تر لاسه کولوپه خاطریومتل‌که څه هم لنډ دشعور نه ډك او خوږوی خودخلکو له خوا باید ومنل شی. ددی لپاره چی‌متل دخلکو له‌خوا قبول‌شی بایدپه ساده او عامیانه ژبه کی وی او همدارنگه داسی آهنگ اواز انگه په کی وی چی دخلکو په غوږو ښی ولگیږی او په مغزوکی سملاسی ځای ونیسی او زړونه یی قبول کړی . ددی مقصد لپاره په یوه متل‌کی همیشه وزن ، قافیه ، زیراوبم یو ځای کړای شوی دی. په یوه متل کی دری ضروری شیان دادی:

لنډوالی ـ مقصد او مفهوم ـ خوږوالی . هرمتل چی دادری صفتونه ولری که په هره‌ژبه کی وی دخلکو له‌خوا دقبلیدو وړکنډل کیږی . دمثال په توګه که‌چیری یوسړی داهیله ولری چی متل جوړ کړی او دګور په‌ډبره ئی ولیکلی شی چی «دی‌سړی متل جوړ کړی دی .» او متل یی دری ضروری شیان هم ولری لکه لنډ والی، مفهوم او خوږوالی . ترڅوچی خلك هغه په خپلو اذهانو کی‌ونه منی بیاهم موږ متل‌نه ورته وایو ، دخلکو له‌خوا قبلول دمتل لومړنی شرطدی .متل په‌خلکو باندی تحمیلیدای نه‌شی.

دمتلو نو ترتولو پخوانی کتاب ښائی دسلیمان پاچا دمتلونو کتاب و ی . له هغه وخت څخه راپه دی خوا په ملیونونو متلونه لیکل شوی او منځ ته راغلی دی، ډیریی له منځه تللی دی او ډیر یی لاتر اوسه له پخوا څخه ژوندی پاتی‌شوی دی.څه زاړه‌او څه نوی خو که‌چیری د مختلفو تولنو متلونه سره مقایسه شی بیاهم دیوه مطلب دافاده کولو لپاره سره ورته والی لری .

دپښتو متلونو دالومړی کلکیسون دی نوځکه به خامخا نیمګړتیاوی لری .

او دا متلونه خاص دپښتنو دعرف‌او مفکورو ښکارندوی دی . نو ځکه فکر کوم چی دپښتنو دمعاشری دپوهیدو په‌خاطر به‌دګټی وړملتونه وی . کاشکی په سل ګونه نور متلونه می را تول کړی وای او همدارنګه ډیر متلونه می پریښودل ځکه چی د لفظ په لحاظ د ادب څخه یوڅه لری وو، همدارنګه ماهڅه کړی ده چی ددری یا عربی ژبو متلونه ورسره ګډنه کړم او خالص دپښتنو خاص او ځانګړی متلونه تول کړم . سره له دی که ځینی ئی راغلی هم‌وی البته علت‌ئی دادی چی‌دهغو دسوچتابه په‌هکله ماته اشتباه موجوده وه. زماپه نظر ددا سی یوی مجموعی هدف دادی چی دیوی تولنی په دنننیو افکاروخبرشوددوی دتولنیزوحالاتو څخه معلومات ترلاسه کړو. د بشر هرنژادله ښکته نه‌ترپورته پوری په‌علمی مقیاس سره‌چی یو څه اندازه په‌ژبه کی‌لاس ولری بی‌شمیره متلونه پیژنی متلونه که څه‌هم لیکل شوی نه‌وی خود پرځان دانتقاد په‌شکل شفاهاً موجود او تولی‌نړی ته‌معلوم دی.

دمتل‌په واسطه دیوی‌تولنی‌ډیر پټ د ننننی رازونه پیژندل کیږی .دا حقیقت په تیره بیا په وروسته پاتی او لومړنیو قبیلو کی ښه تحقق مومی او دهغوی متلونه په هم دی علت ډیر ارزښتناك شمیرل کیږی .مګر کله چی دیوی تولنی متلونه ارزیابی کوو دهغو خلکو تولنیز اوعلمی مقام بایدپه نظر کی ونیسو . ځکه چی متلونه معمولاً دیوی تولنی دلوړی طبقی دخلکوله‌خوا اختراع‌کیږی چی‌دتولنی له‌عمومی‌اخلاقی‌اوتولنیزی مرتبی څخه لوړدی ، او دا متلونه ددوی عادات او افکار ښه تمثیلوی او عمومی وضع نه‌ښیی .متضاد اونه پخلا کیدونکی متلونه هم‌دسره ورته موضوع په

هکله شته چی ځینی یی ادبی او ځینی نوریی ډیر سپك او په بازاری ژبه وی چی داسپك متلونه په حقیقت کی دخلکو دعامو افکارو ښه ممثل ګڼلی‌شو اودا دخلکو دپرګنو نظر بلل کیږی . دا لاندی متلونه چی مارا ټول کړی دی‌زیاتره ئی‌د۱۸۷۲ م کال په منی اود۱۸۷٤ م په ډیره‌توده هواکی راغونډ کړای شوی دی . د «میړانی ـطبقه اومحل » تر عنوانو لاندی **متلونه داباسین دوادی دی اوددی‌منطقی (بنو)په خلکوپوری ارتباط نه لری** بلکه د پیښور ، خوست او ختیکو د غونډ یو څخه راټول کړای شوی دی، او ځینی متلونه ئی په ډیرو خاصو منطقو کی مروج دی . او همدارنګه داهم نه شوو یلای‌چی داټول متلونه ددی‌ساحی خاص متلونه دی . که‌چیری دمتلونو ریښه اومیتود دافکار وداظهار اوویلوپه ارتباط وګورو نوهغه داچی ډیری طبقی له‌هغو سره له‌اخلاقی او نورو خو اونه ارتبا ط لری، چی‌وروسته به بیان شی . که‌څه هم‌بشر په‌مختلفو نژادو ویشل کیږی او دنسب یاژبی په اساس ارتباط نه‌سره لری خو بیاهم خالق انسا نان داسی پیدا کړی دی چی مشابه فکرونه ، منی او خواهشات لری. د ټولنو دنژاد ونودتفکر په ارتباط که سپین دی او که تور ،آرین دی اوکه سیمتیك متمدن دی اوکه وحشی ، دتدریس اوپوهی په مرسته په مشابه ارزیابی دی نتیجی ته رسیدلی دی چی دخلکو دعمومی احساس او دخلکو د حرکاتو او فعالیتونو اداره کوونکی عوامل ئی بللی شو . دهرعمل منشأ چی څیړل کیږی دهغی سره شرف ، افتخار او شرم او ننګ د مربوط عمل سره مدنظر نیول کیږی که څه هم به دهغی په تشریح او تحلیل کی د علمی سوئی مختلف ستا ندارد موجود وی . بالاخره موږ ته دا ثابتیږی چی د ډیرو خلکو ،چی ژبی یی څیړل شوی دی متلونه یی د خلکو په مینه ، میړانه توره ـډار ـښیګړه ـبدګړه ـهوښیاری ـبی‌عقلی ـدښځو ضعف ،دسړیو غولول ـتکبر او داسی نورو طبقاتی خصوصیاتو په هکله دی او یوله بل سره تشابه لری . پښتانه ددیر نژادو په پرتله انګریزانو سره لږ توپیر لری مګر سره له دی د دواړو خلکو ترمنځ دومره زیات لیری والی لیدل کیږی چی داکثرو مشابه معناوو لپاره د دواړو خلکو په ژبو کی‌دحیرا نتیا ځای شته .

داچی دمختلفو مالکو دمتلونوترمنځ تشابه شته ترپور تنیو تشریحا تو اضافه ضرورت نه لیدل کیږی ـپه دی باید قانع واوسیږو چی هغه متلونه چی دخلکو داکثریت او دهغوی د عقاید وسر ه ورته والی لری له یوی نقطی څخه منشا اخلی . په دی کی هم شك نه شته چی ځینو متلونو بین المللی شهرت ګټلی دی او ډیر زیات متلونه شته چی په مختلفو ژبو کی رواج لری . دمتل دمنشا دپلټولو لپاره دا کفایت کوی چی دعامو خلکو داذهانو څخه څه چی منعکسوی بهتر ینه منشا یی بللی شو. او ځینی

متلونه دومره پخوانی‌دي چې‌اصلاً دهغی ریښې نه شو پیدا کولی ، خودومره ویلای شو چې‌دا متلونه د پیړیو پیړیو راهیسی د انسانانو په ژوندانه پورې تړلی اونسل په نسل انتقال شوی دی .

پښتانه ، هرڅوک‌چې دی ،دوی‌پخپله هم‌دتولوښو اوغوره‌متلونه جوړونکی دی خوځینی متلونه دلفظ‌له مخې‌ډیر نازک‌خیال اوښکلی لیکل شوی دی‌چې د بشری زړه غوره کارونه اوښه معلومات منعکسوی . دهغوی اصلی مفهـو م متاسفانه زمانه‌په ژبارنه کی (دمولف نقل‌قول‌دی) نه بریښی، اوداسی‌ښکاری‌چی دا متلونه دیوه پوه‌او عالم سړی‌علمی مقولی‌دی،نه دخلکو د اذهانو انعکاس. داهم واضح ده‌چی دامتلونه‌چی دعلمی مقولو په شکل مـروج شـوی دی‌اود پښتنو خاص‌خصوصیات‌نه ښئی د ځینو ملایانو، عالمانو ، سوداګرو او حجاجو په واسطه له نوروځایوڅخه راوړل شوی‌دی . په دې‌پروسه کې دنورو قبایلو متلونه هم یاکټ‌مټ رانقل‌شوی‌دی اویاڅه تغیر اوبدلون‌په کې‌راوستل شوی دی‌ترهغی‌چی دهماغه قبیلی‌دخاصوضرورياتوسره تطابق‌وکړی. ددی‌نظریی‌په تائید سره‌زه‌باید ووایم کله‌چی مادبنودمنطقی متلونه راټول کړل اوڅه نه و پاتی، نوماته دخوست دمنطقی‌متلونه راورسیدل اوځینی نورپی له پیښـو ر څخه لاس ته راغلل، هغه هم‌کله چی‌ما وڅیړل یاتکرارو اویا داچی زاړه‌متلونه په نوی لفظی شکل بدل‌شوی وو .

متلونه پښتنو ته دومره ارزښت لری لکه د انجیل عبارتونه چې مسیحیـ نوته د قدر وړ دی . او د خلکو د ژوندانه لپاره دا متلونه د قاعدی اوقانون مفهوم لری. ځرنګه چې د یوه متل څخه ډیر زیات مفهومونه اخیستل کیږی نو یو متل په څو موردو کې د استعمال وړ دی. حتی کله کله د یوه متل څـخه په متضادو حالاتو کې استفاده کوی چې زه دا قدرت نه لرم چې د هغې علت او سبب بیان کړم .

کومی جملی چې‌زه‌یی په لاندی ډول بیانوم ځینی‌یی دمتل‌په شکل نه شو درجه بندی کولای ځکه چې دا جملی په رواجی شکل د بی سوادو خلکو پـه **خولو په ورځینی ژوند کی استعما لیږی چې‌د لفظلـــه مخی اکثره یی‌ډیری** سپکی کلمی دی . موږ که کله له کتاب څخه یوه مقوله یامتل اقتباس کړو یو بی علمه اوبی سواده سړی دموضوع په ارتباط له خپلو مغزو څخه یـوه داسی جمله راباسی چی مفهوم یی‌کټ مټ دغه شان دی او دایومتل دی چـی دشعار اومقولی‌په اندازه تول لری. دپښتنو دژوندانه درواج سر ه ســم دپښتنو ځینی غوره دو دونه اودهغی په ارتباط متلونه وړاندی کوم :

گدایـــی

که څه هم گدایی دپښتنو لپاره له شرم نه ډکه موضوع ده اوگدایی‌دانسان دحیثیت‌تیټوونکی ده،خوسره‌له دی‌گدائی اورائی‌او هری خواتـــــه د یوی‌گولی ډوډی او تودی شپی تیرولو لپاره په حرکت کی دی .هغه څوك چې په دې ډول روزی پیدا کوی له نیکه مرغه ډیر کم دی. گـدایـان کـه هندوان دی‌یا مسلمانان‌خپلی گدایی ته مذهبی بڼه ورکوی، د فقیر او ملنگ په نوم خیر او خیرات تولوی. په مروتو کې مې نه یادیږی چې چاله ما څـخـه خیر غوښتی وی‌مگر په بنوکې څو بنوځیو له ما څخه څه غوښتی‌دی. مگر پـه وزیرواو نورو غرنیو منطقوکی بل‌شکل موجوددی کله چې کوم «صاحب» هلته ځی نو کوچنیان مخې ته ورځی او سوال کوی . که چیری کوچنیان نـــه وی حتی ښځی او نارینه هم دا کار کوی .

۱ــ د فقیر چی چیری ښه هلته ئی شپه .
۲ــ که گدا د بل په غولی غرض نه کا سپی به نه که په گدا باندی‌غرض
۳ــسپی که په خپل منځ کی سره خوری فقیرته ئی یوه وی .
٤ــ د سوال خواړه د پوزی وینی څټل دی .
٥ــ ورك شه هغه ور ورچی له ډمانو غواړی پور .
٦ــ یوه سپی میچن څټله بل ئی کونه څټله .
۷ــ که دی وی خوره که نه دی وی مره .
۸ــ روږدی له پور وړی گنده دی .

غوری

دا شعار چی « عمل دسړیتوب ملاك دی نه گفتار » دټولوخلکو له خوا دښه متل‌په صفت‌دقبلیدووړدی. چی‌دهغه چادراگرځولو لپاره‌چی‌بی ځایه غوری‌کوی یادیږی لافی‌وهی ورځخه کاراخیستل کیږی . ترکومه ځایه چی‌زه تجربه لرم پښتانه له غورو اولا فوځخه بدوړی ، مگریو ازې کله چی دقوم‌او قبیلـی شرف اوافتخار ترسوال لاندی وی،یادنیکه گانواو پلرونو دمیړانی‌اوتوری‌په هکله خبری کیږی :

۱ــ هاله به ئی زده شی چی انډول په انډول شپه شی .
۲ــ داسی مه وایه چی زه‌یم داسی به شی لکه چی زه‌یم .
۳ــ چیندخه په لوټه وخته ویل ئی چی کشمیرمی ولید .
٤ــ که خس یم د تا بس یم .
٥ــ مریی لاندی غوره یی باندی .
٦ــداسی مه وایه چی زه‌یم په جهان‌کی پیداکړی خدای دسر دپاسه دی .
۷ــ دمچ جنگ به دپك په سر معلوم شی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸ـ ژاړه‌عمره ژاړه‌هاله دی‌نه خوړی هزارسوراخی اوس دوچ پلاومحتاج شوی .
۹ـ وړوکی خوله لویی خبری .
۱۰ ـخه سوی ګی‌خه یی بار ګی .
۱۱ـ وطن‌دې لوټ که په ټس اوټوسه په لاس به رانه شی‌ټپوسه .
۱۲ـ له خالی لوښی لوی آواز خیژی .
۱۳ـ دغه ګزدغه میدان دی.
۱٤ـ چې په خپله بډائی که له ښاغلیو سره خه لره سیالی که .

تور او میړانه

جسمانی همت‌په پښتنو کی‌خاص صفت‌دی. دپښتانه په نظر یو زړه‌ورسړی حیثیت اولوړمقام لری‌او ډارن‌هیڅ نه لری. دامتلونه چې‌ماد دی‌عنوان لاندی راټول کړی‌دی ډیرلوړ اخلاقی مقام‌لری چې‌دخلکو په نزد دقدر وړدی .په تیره بیادافغانستان په ټولو ختیزو برخو کی داحقیقت څرګنددی. دښواعمالو اوټولو میړانو په هکله پښتانه لوړفکرکوی مګرد دښمن په هکله په دی‌ارتباط غیر عادلانه نظرلری. د دوی‌په ژبه کی‌د دښمن دتلفظ په هکله داسی کلمه نه لری‌چې ددوی دکینی تسکین وشی. ټکی‌دپښتنو په نزدله یوی خوابده کلمه ده خوله بلی‌خوا ددښمن په ضد تری ددښمن له ضعف اوغلطی څخه پوره ګټه اخلی . د دی مثال‌دثبوت لپاره‌دوی حادثی وړاندی کوم :

د۱۸۷۰م کال‌دجون‌په میاشت کی‌سپاهی وژل‌شوی و،ددی منطقی دوزیرو دمختلفو قبیلوخانان اومشران ادوارو راوغوښتل . ددی پیښی په هکله دوی **ته وویل‌شول چې‌دایوغیر انسانی‌حرکت و،اوکومی قبیلی‌چې داکارکړی‌وډیر** غلط کارواوټکی یی کړی‌ده. هیڅ‌یوه داټکی‌ونه بلله اودا یی حق‌وګانه ، د دوی دا استدلال‌و چې‌دمړی‌دقبیلی په مقابل‌کی دا دمیړانی حرکت واو یواځی غچ اخیستل شوی‌دی .

همدارنګه د ۱۸۷۳ م کال‌په اوړی‌کی د درویشخیلو او مسودو وزیرو تر منځ‌جګړه وشوه د درویشخیلو یوی‌لویی ډلی‌دمسودو څوتنه شپانه چې یوه **ښځه هم پکی وه ووژل ،او دوژونکو ډله کله چې‌بنوته راستانه شول‌ددښمن** دبی غیرتی‌په هکله یی‌خبری کولی‌اودابریا لیتوب ئی‌لوی افتخارګانه اوښه **ولجه ترلاسه کړی‌وه. دپښتنو رواجونه دمیړانی، توری او غچ په هکله خاص ارزښت لری :**

۱ـ چې دتوری ووزی یی سوروی ،هغه په ټنډه نوروی؟
۲ـ یوپه شل اوشل په خاورو .
۳ـ توری یاباتورو هی یایی له غمه سور وهی .
٤ـ لیوه چې سورکیږی ګنده کیږی .
٥ـ پنهی په پښوکی څرګندیږی اومیړه په بدوکی بلنګ کیږی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

٦ـ توری ته گیډی نیسه ، خبروته تندی نیسه .
٧ـ دمیړه خوی ، دزمری زړه غواړی .
٨ـ دتوری ور وري خوږه ده
٩ـ میړه په عمل څیروه غټ او ووړیی مه څیروه. (میړه په عمل گوره ، غټ اوووړیی ـ مه گوره)
١٠ـ توری په پیډه وهلی شی .
١١ـ میړه چی میړه وی لوریی چاړه وی .
١٢ـ په تورو مړشی زویه ، نه چی دښمن ته خړشی زویه .
١٣ـ زمری ماته وکی ، دګیدړ هم په ښه شی .
١٤ـ بار چی خر نه وړی نو په خپله به ئی وړی .
١٥ـ زه دی بوره یم خوچی میدان پری نه ږدی .
١٦ـ چی وتړی برګونه ، مال یی نه خوری نور میړونه .
١٧ـ چی په یوه تیرشی په بله شیر شی .
١٨ـ چی اختیار دجنګ لری پوښتنه په څنګ لری .
١٩ـ لاری ډیری دی د میړو لار یوه ده .
٢٠ـ میړونه که دخدای نه دی بی خدایه نه دی .
٢١ـ نندارځی باتور دی .
٢٢ـ که ته دورغړیی زه د ځنګل یـــم .
٢٣ـ لوټه له بوړی سپی نه خطا کیږی .
٢٤ـ د میړه یاترپ دی یا یی خرپ .
٢٥ـ چی سر نه وی ګودر نه وی چی زر نه وی خطر نه وی .
٢٦ـ د میړه خو ډول ګوره توری خو سپی سړی وهی .
٢٧ـ اغزی چی تیره وی له کمه ځایه وی .

طبقه او کلیوالی ژوند

طبقه دپښتنو ترمنځ ترټولو زیات د یادونی وړده .، بنوځی اومروت په دی برخه کی افراط کوی کله چی دطبقی په هکله خبری شی دوی له نورو طبقو څخـه **که څه هم دد وی په منځ کی او سیږی ځان بیلوی څرنګه چی څرګنـــده ده** دغرنیو سیمو خلك په تیره بیاوزیر او بیټنی په دی وروستیو وختو کی پـه کرهنه بوخت شوی دی نودمصروفیت په اساس له حسادت څخه یـو اندازه منصرف شوی دی .

خالص کلیوالی متلونه ډیرقوی دی اوزیاته مشاهده اولاربنوونه پکـــی **ښکاریږی او په لنډو جملو کی ادا کیږی :**

١ـ څټك که ښه سوار دی دیوه وار دی . (دمروتو متل دی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲ـ یاری له هرچا سره ښه ده بی خټکه (پیټ‌خټکه) .
۳ـ ددهرمسال متې بی له چوتی نه وی .
٤ـ دمغل‌زور په دهقان، د دهقان‌په ځمکه .
٥ـ دهندکی که نور دبدولاس نه دررسی خوچی په لار ځی پسکه به دروکه (دبنوځیو متل دی) .
٦ـ هندکی‌چی که په اوبو ډوب کړی ... به یی وچه پاته شی.
۷ـ تور مارمه وژنه اوتور جټ مړ کړه .
۸ـ چی اوبوته وایی پانی سریی لاندی کړه ترکانې .
۹ـ د هندوانو ګړیدل څه دی؟ موتی موتی نیول موتی ړنګول .
۱۰ـ اور اوبه سره شریك وی‌خو نه له هندوانو سره .
۱۱ـ هندوچی دیوالی‌شی نو زړی پوتی را واخلی.
۱۲ ـدهندو چوکه دلدو په اخیړ پا کیږی .
۱۳ ـدسك اصل په وینښتو دی .
۱٤ ـوزیر که منډه کی خپله . . . به برمنډه کی . (دبنو څـــــو متل)
۱٥ـله ... عقل د تنې تاروپټ کړی دی.
۱٦ـ دهندو چوتی ... دځیرول دی.
۱۷ـ سل د وړ دیوه لوړ .
۱۸ـ ځدران دغره لیوان په بنو راوړی تاوان .
۱۹ ـ د . . . او دس‌په تیز نه ماتیږی .
۲۰ـ سرګړی په وشکی مه ګنه دغره سړی په سړی مه ګنه .
۲۱ـډول په سمه واهه ، بیټنی په غره‌کی ورته ګډیدل .
۲۲ـ باور مه کړه دمغل په کاغذونه ، دمغل اول کاغذ پسی پوځونه .
۲۳ـ چی‌په هندو شه په کندو شه .
۲٤ ـسل‌بیټنیو سل پسونه وخوړل .
۲٥ـ له ژوندی کونډی نه مړ کونډی ښه دی .
۲٦ ـختك سړی چرګ دی‌که وروړی نیسی کوړ ککیږی‌که په‌زوریی نیسی کړ ککیږی .
۲۷ـ مروت خربه لره په ګیډه ئی‌ډك پښی ئی سوده لره .
۲۸ـ که ګذران دی په کار وی پیشوګان مه تله .
۲۹ـ کری غل و میرو خیل یی مل و.
۳۰ـ برڼ په پردو اوبو شیوه کوی . (دکوم خوړ نوم‌دی چی همیشه دکرمی له دریا به څخه اوبه ورځی)
۳۱ ـدمسافر په‌خواری مرګه *لاس‌ئی بالښت‌وی خوله ئی‌ډکه وی له ګرده مسافر مه شی زما یاره چی مسافر شی ځوك بـه ځای نه در کـــوینـــــه
۳۲ ـکه‌ډیری شی ښادی داسی به نه وی‌لکه پی .
۳۳ـ له نه وومییړو ، ملك شو بلو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

٣٤ـ ترڅوپوری چی زوی اولور په کوي‌تیرنه وی‌موراوپلار یـــــی خپل نـــه بـــولـــی .
٣٥ـ له مړه وروره پرینبنی کومله بنه ده .
٣٦ـ که شولی اسانه وی نوما نجه به خوړلی .
٣٧ـاو به دسیلی ، نغن د مروت.
٣٨ـ ورځ دبنو شپه دمروت.
٣٩ـ دلمر تاووهلی رغیږی اودسپوږمی تاووهلی نه رغیـــــږ ی .
٤٠ـبنو نیازی په بد راضی .
٤١ـ هغه به دوړ نه وی چی پلویی غوړنه وی.
٤٢ـ څه خان نور خان شوی چی دجونګیو خولی تړی.
٤٣ـ متوزه له پوزی سره وزه له شیرك سره.
٤٤ـ غرننګ وخوړ دامان قلنګ وخوړ .
٤٥ـ لښکر که دپلار وی هم بددی .
٤٦ ـ بنګ به لرګی نه شی بنګیخیل‌به . . . . .. نه شی .
٤٧ـ که پلار دی جټ وته جټکی یی .
٤٨ـ دك نس . . . وایـــــی .
٤٩ـ دایمان زوال دروغ دی دتوتو زوال دوغ دی .

ګډه مرسته

داشعار «وحدت قوت دی» دهر چا له خوا د حقیقت په شکل منلی شوی دی، حتی هغه څوك‌چی سوادنه لری هم په‌دی شعار باندی عقیده لری. په هند کی‌به که‌چاوپوښتل چی‌ولی تاسی‌بریالی یی‌دیوه دهقان ځواب هـــــم داو چی اتفاق او اتحاد . همدارنګه که دیوه پوه پښتون څخه به پوښتنه وشوه دپښتنو دمشکلاتو په هکله به ئی ویل چی هرپښتون دعوه کوی چی سر وی او په سر باندی سرونه لری . که څه هم‌د ګډی مرستی ارزښت ټولو تـــه څرګندی‌دی خو بیا هم د ډیرو سره په عمل کی په دی هکله څه نه شته .
١ـ چی نسونه ئی ګوښی وی ، نیټونه یی ګوښی وی.
٢ـ دیوه سپاره (سواره) به‌څه دوړه وی
٣ـ غویی دوښنو په‌زور چلیږی اوهل دمټ په زور .
٤ـ چی‌زه اوته راضی نور څه دی دقاضی .
٥ـ میاشت که یوه ده ورځی ئی ډیری دی.
٦ـیوپه سلو درلی شی نه سل په یوه .
٧ـ دیوه لاس نه ټك نه خیژی .
٨ـ چی څپرونه دریږی غور یږونه کیږی .

ډار

په دی هکله دهغه چا یادونه کیږی چی لاخوږ شوی نه وی او ژاړی ، اوکله چی جنګ سوړشی نو ډارن سړی توره را واخلی او خپل ځان دربا ندی وژنی. یاداچی یوسړی ترغابنو په وسله سمبال وی اوچیغی وهـــی چـــی زه خود دفاع لپاره څه نلرم ـ دپښتنو په نزدتر هرڅه سخته کلمـــه داده چی چاته د «نامرد» خطاب وشی .

۱ـ خوله ئی په اوګره سوی وه اوز ګروی ئی دزنکدن (ځان کندن) کاوه.
۲ـ چی نامردو آسونه وکړل نو اول یی په خپل کلی وتر پول .
۳ـ چی جنګ سوړ شه مریی تود شه .
٤ـ نامردان دمیړو لاری وهی.
٥ـ سپی چی ایسارشی غول کوی میړه چی ایسار شی توره کوی .
٦ـ لښکر که ډیر وی بی سره هیروی.
۷ـ خوار چی له ژوری تیر شی بیائی څه ډار دی.
۸ ـ چی رنګ دی په قصه زیړشه نوتوروته مه ځـــه .
۹ـ تروړی ویل چی سل قحطی به په ځان تیری کړم اودسپی مخ به ونه ګورم.
۱۰ـ که غوتی کړی په چرګو ړو، په دی بازنه شوی تپوسه .
۱۱ـ نه څښتن خبریده اونه سپی غپیده هسی غل و تښتیده.
۱۲ـ چی نن سپك شی سبا ورك شی.
۱۳ـ څښتن حیات مال ئی مرات.
۱٤ـ توره په څنګ کی کوتك غواړی .
۱٥ـ نه دمیړه تور شته نه دنامردپیغور شته .
۱٦ـ خردفقیر مړشه او په ویران دکلی سپی شول.
۱۷ـ ډار او شرم زوی او پلار دی.
۱۸ـ خړاړی له یوه ګداره ولاړی .

نـــرخ

هندوان وایی « دنرخ ماتول دهرڅه ماتول دی.» پښتانه که څه هـــم ددی پیروی نه کوی اود پخوانیو رواجونو دومره کلك معتقدنه دی خو بیاهـــم دنرخ او رواج په هکله متلونه لری . دمذهب په ارتباط متلونو ته زیـات قدر ورکوی او دنورو تولنیزو چارو په هکله ډیر آزاد فکر لری ،پښتانه کله چی قانع شی دنوی طرفداری کوی او زاړه پسی نه ګرځی .

۱ـ له کلی وتښته له نرخه یی مه تښته .
۲ـ نوی چاری په زړی لاری.
۳ـ چی چیری اوسی په مذهب به دهغو شی.
٤ـ مه څه په هغی لارچی نه دی مورپری ځی نه پلار .

(c) ketabton.com: The Digital Library

٥ـ بیل وطن بیل یی چلن.
٦ـ له ډیر وسره ځه له ډیرو سره خوره .
٧ـ چی نه دی و دپلار اودنیکه اوس دی نوی ونیوه .
٨ ـسر که لاړ شی عاد ت نه ځی
٩ـ یوه کډه دبلی کډی زړه کاږی .

مـــړینـــه

١ـ که گور زندان دی دمړی ناکام دی.
٢ـ مرگ حق دی گور کفن په شك دی.
٣ـ چی مړشه هغه پرشه .
٤ـ چی مرگی شته بنادی نه شته .
٥ـ پټ به پاتی نه شی چی ترخاورو لاندی نه شی.
٦ـ خپل گور هرچاته تنگ ښکاریږی.
٧ـ مرگ نه پ ه واړه دی نه په زاړه.
٨ـ چی یو مړنه شی بل مړ نه شی.
٩ ـکه نه وی بیر مې په هرچا به آبادی وی خپلی بسییی .
١٠ـ دمړیو لاوړاندی په قیامت رضاوه .
١١ـ دی به وروستو ایماندارہ بولم که یی ځان کندن (زنکدن)په خیر تیر که
١٢ـ مرگ هم ددډیرو پرده ده .
١٣ـ جنت ښه ځای دی خو ورتلل دزړه په چاودل دی .
١٤ـ په ډك نس مرگ ښه دی له هغه ژوندہ چی په لوږه سره وی .
١٥ـ بابالاړ تبه یی پریکړه شوه .
١٦ـ پخواله اجله مه مره .
١٧ـ ورك خوهغه شی چی مړشی .
١٨ـ ځمکه وایی که په تاکی گناه نه وی له مامه ویریږه .
١٩ـ زاړی هرځه ښه دی بی له مرگه .
٢٠ـ چی زماترسر شی تیره، خدایه مه کړی دنیا ډیره .
٢١ـ که دی عمر شی زرکاله * اخر به ومری ځما لاله .
٢٢ـ مه می چاته پاتی کړی ، مه دچارا پاتی کړی .
٢٣ـ تنگ دی خدای قبرهم دچانه کا .
٢٤ـ که نه مری له خواری اخر به ومری له زړبو دی .
٢٥ـ مچ ویل که د پیغلی په مخ ومرم مړنه یم .
٢٦ـ خو بیدلی دمړه ورور دی .

دښمنـــی

۱ــ دتر برو غاښ په تر برو ماتیږی .
۲ــ دښمن دی که دلوخو پړی وی ماریی بوله .
۳ــ رالویدلی‌دلو غروله سروروغ شی* نه رغیږی‌چی‌دزړوتر آزارپریووت.
٤ــ کانی به پوست ، دښمن به دوست نه شی .
٥ــ بدسړی ته‌ښی خبری وایه په ورو ورو
بیخ بنیـــا دیی وبـــا ســـه لـــه ســـرا یه ورو ورو
٦ــ خواړه دځښتن پخیږی اوکون دوینځی خوږ یږی .
۷ــ مارهم‌په دښمن وژنـــه .
۸ــ دپښتانه بدی دسړی اور دی .
۹ــ چی کهول شی بی فرمانه تول ئی واړه شی کریانه .
۱۰ــ چی دیوه سود کیږی دبل کور نړ یږی .
۱۱ــ دښمن دلیمځی اغزی دی .
۱۲ــ دغلو وروری خوږه ده‌خوپه ویش باندی جګړه ده .
۱۳ــ دباهر بدی ورکه شی اودکور بدی نه‌ور کیږی .
۱٤ــ خواږه خواږه به‌درته وایی وژورته به‌دی بیایی .
۱٥ــ چی ددوو سره جګړه شی ددریم په کی ښه شی .
۱٦ــ چی دخدای ویره نه وی‌دغزه پناه دغره پناه .
۱۷ــ چی‌کلی دوه شی دچوغلو ښه شی .
۱۸ــ پور دبدی تخم دی .
۱۹ ــچی څرك یی لـــه کوره وی‌خو نه یی خوره وی .
۲۰ــ چی نه‌دی وی په خواهغه تاته شی بلا .
۲۱ــ تر بور خوار لره خوپه کار یی لره .

کهـــول

پښتانه دکهول په‌هکله ډیره خاصه عقیده لری. که یوتبر ډیرو وړهـم وی خپل کهول اوتبر ترتولو نورو پورته شمیری اودخپلو نیکه گانو پـــه نوم ویاړی . پښتانه په‌کهول او تبر کی دمشرتوب او کشرتوب موضوع هم په‌کلکه گوری ،تجربی‌دوی‌ته دادرس ورکړی دی‌چی کهول باید مشـــر ولری اوهر څوك دهغه‌اطاعت وکړی .مشران دپښتودنرخ او رواج لـــه مخی مسایل څیړی اوحلوی ئی . دمشر صلاحیت ته تول درانه گوری .

۱ــ له نااهله دو فا طمع ومه کړه * گنده نل‌به نیشکر نه‌شی هرگـــز

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲ ـچی نه وکړی پیډی زوی به نه را وړی هـــــو ډی .
۳ ـعراقی آس‌په خړو جا موکی ښه لیده شی
٤ـ دفصل خواریم دا صل خوارنه یم .
٥ ـله ښه پلاره له ښی موره بلا وزو وله توره .
٦ ـعاقبت به دلیوه زوی لیوه شی .
۷ـ دغله سپی زوی که غل نه وی څو سن خو وی .

تقدیر نصیب

۱ـ نصیب کته کړی خردی چی چیرته یی بیایی هلته ځی .
۲ـکه ته لاړشی تر کابله برخه به ځی درپسی خپله .
۳ـ برخی ازلی دی نه په زور نه په سیالی دی.
٤ ـکه ستا قلم زما په لاس وای +ما به ستا لیك په نیکبختی وهلی ؤنه .
٥ـ بی نصیبه خواړه گران دی.
٦ـ تقدیر تدبیر پوری خاندی .
۷ ـوزه له لیوه تښتیده دقصاب کړه یی شپه شوه .
۸ـ له رام نه تښتیدم په کام واوښتم.
۹ ـکه ټول جهان طبیب شی چاری واړه په نصیب شی
۱۰ ـله خپلی برخی تیښته نه شته له پردی برخی ویش نـــه شتـــه
۱۱ ـسپور دی‌داسی نه وائی‌چی پلی به نه شم او پلی دی داســی نه وائی چی سپور به نه شم .
۱۲ ـشپه چی په کور وی‌په گور به نه شی چی‌په گوروی په کور به نه شی.
۱۳ـ چی‌خدای کوی هغه به وشی خود اوښ گونډه ټینگه وټړه .
۱٤ که په نصیب قی درغی غاښ پری ټینگ کړه .

ملگـــر تیـــا

دلاندنیو متلونو متن د ملگر تیا په هکله خاص او خالص تون لری. یو سړی دملگری په انتخابولو کی باید ډیره ونه کړی .کله چی دچا ســـره ملگر تیا ونیسی نود ملگری شرف او حیثیت دخپل دشرف په شان په درنه ستر گه گوری او ساتی ئی ، اود ملگری په مقابل کی هری قربانی ته حاضر وی. دحقیقی او مطلب اشنا ملگری ترمنځ باید توپیرو نښودل شی. او کلـــه چی په ملگر تیا کی‌کوم ټگی راشی‌نوپه هغه ارتباط هم‌متلونه ویل شوی‌دی.
۱ـ یارنیسه تر کاله ئی کسه ، که برابر شه غیږ ورته نیسه اوکه نه شته ځان ځینی نیسه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲ـ چی بی‌ذاته اشنائی که + اور به بل په خپل تندی که .
۳ـ یار په کوخه تیر کړه رنگ ئی هیر کړه.
٤ـ ورکه شی کمبلی چی نه دبادئی نه د باران .
٥ـ ښه قصه بل ته کوه ښه خواړه خپل ته ورکوه .
٦ـ یار دی وی په بل دیار دی‌وی .
۷ـ زوی زړه دی ورور لیمه دی لمسی دهډ مازغه دی.
۸ـ زوی له زړه دنیا له پرینه تر زوی لادنیا شیر ینه .
۹ـ چی له یاره وایی له ځانه وایی .
۱۰ـ دغو ښتو دارو ورکړه دی .
۱۱ـ چی له یار سره یاری لری عیب ته یی مه گوره .
۱۲ـ دوست په تنگه کی څرگندیږی نه په خورنه کی .
۱۳ـ چی زلزله وه ټوندی دی رانه کړه اوس یی خپلی مورته ورکړه .
۱٤ـ ویل دخدای دپاره کوه او لوړ دیار لپاره وهه .
۱٥چی زما اوستا بایده دی لری او نژدی څه دی .
۱٦ـ خپل خرټرلی ښه دی که غل اشنا وی .
۱۷ـ خپل به دی‌وژړوی او دښمن به دی وخندوی .
۱۸ـ چی نه دی وی له موره داسی مه وایه چی ورووره .
۱۹ـ هله به در زاریږم چی له چاری وزگار یږم .
۲۰ـ لایار شه لابیزار شه .
۲۱ـ آشنا ښه دی که خوړونکی سپی وی .
۲۲ـ که ښه یم له یارانوسره یم .
۲۳ـ ورور ورور ته نه گتی مل مله ته وگتی .
۲٤ـ تر کوره وم درسره تر گوره نه یم درسره .
۲٥ـ چی سپینه غوایی څتی او توره یی نه څتی خوله یی وچه شه .
۲٦ـ بریښوه‌که یی بریښوی چی بډه‌ترکمر پریوزی‌بیایی څه ته بریښوی.
۲۷ـ تربوردی هغه دی‌چی‌سبادی کور ځیروی‌بیگاه دی‌اور ځیروی.
۲۸ـ اشنایی په اصل ښه ده نه په بی اصل .
۲۹ـ له کم عقله هوښیار دښمن ښه دی.
۳۰ـ خپل دی که مړ کړی سوری ته به دی واچوی .
۳۱ـ غوښی او نوك نه سره جلا کیږی .
۳۲ـ چی نه منی دیار پندونه په سر به تل وړی دغم بارونه .
۳۳چی خپل زړه بدنه کړی پردی زړه به ښه نه کړی .
۳٤ـ تربور دی که خر وی لته مه پری اړوه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۵ـ پیغله که توره وی هم کور می تری زار شه .
۳٦ یارمی تور دی توری گوړی لاتوری گوړی دپریکړیو دارو دینه .
۳۷ـ چنه دی وی خو په مینه دی وی .
۳۸ـ د پردی آس سواری ترنیمه منزله وی .
۳۹ـ زړه خویو دی چی ملال شی پسه نه دی چی حلال شی .
٤۰ ـ...چی‌دی وپیژنی وبه دی‌خوری اوسپی چی‌دی وپیژنی‌نه دی‌خوری .
٤۱ـ دیږ دوستی څیرول دی .
٤۲ـ په یاری کی تل ځولی ماتیږی .
٤۳ـ ځان ته گوره ملگری ژغوره کم یی مه بوله له وروره .
٤٤ـ دوه به سره خپل شی که دریم په منځ کی‌نه وی.
٤۵ـ یاردی دسرخیر غواړی ورور دی د مال .
٤٦ ـپه پنډه کی دی‌هم سجن اوسه .
٤۷ـ هر څوك په ښی‌ورځی کی دوست دی.
٤۸ـ که په تا باران وشی په مابه څاځکی پر یوزی .
٤۹ ـچی یاری کوی هغه خواری کوی .
۵۰ـ څوك چی ستا په مینی کی‌وماته که پندونه .
نه دی چانیولی اباسین په لوی بندونه .
۵۱ـ له غله سره یاری لړه خپل لنډی خوندی لړه .
۵۲لولی ته چاویل چی یاردی مړشه ویل ئی‌چی دکوم کوڅی .
۵۳ـ وروری وروری حساب له میانه .
۵٤ـ په تله راتله نه شی څو دزرد څټی نه شی .

خدای پاك

خدای پاك ژوندی ، لامکان اوهر چیری موجود دی ،خدای دانسان اعمال گوری ا وسره‌له دی ئی انسان ته د عمل آزادی ورکړی ده.او انســـــان ته ځان دخدای پاك په نزد ناتوان څیزدی او پر خدای پاك باندی متکـــــی دی .

۱ـ څوك چی خدای شرموی داوښی دپاسه ئی سپی وخوری.
۲ـ سړی چی خدای نه ښایسته کوی نوسترگی ئی شنی که .
۳ـ چی لوړیږی کور یی نه نړیږی.
٤ـدچتری هـم خدای دی دباز هم خدای دی .
۵ـ خواړه هغه خوری چی خدای پری خوړلی‌وی نه‌چی خوله یی ستری‌وی.
٦ـ لمبول یی په مادی او ښښل یی په خدای دی .
۷ـ روزی له خدا یه ده نه له روزی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸ــ ژرندکړی خدای خوار کړ ی څټه پروته مزدئی خوړلی.
۹ــ چی خدای نه که بنده څه وکه .
۱۰ــ دبنده مخ د خدای له نوره دی.
۱۱ــ خدای به وی یاران به نه وی.
۱۲ــ په ښیره په دعانه شی، کړونی خدای دی.
چی خدای نه کاښیره څه کا دعاځه کا .
۱۳ــ که خدای قادر دی هم ، په شنه آسمانوورول نه کوی .
۱٤ــ کارونه دخدای په کړه شی نه د ملا په خوله .
۱۵ــ میږی چی خدای ورکوی نو وزر ورکه .
۱٦ــ بسم‌الله ویل ثواب لری نه دگیدړ دښکار لپاره.
۱۷ــ کم‌د لوی په هیله او لوی دخدای په هیله .
۱۸ــ غل‌هم وائی خدایه کور به هم وائی خدایه
۱۹ــ ته می وزی وهه زه‌به دی روژی وهم.
۲۰ــ هومره به شپه نه کړم څو دخوار زیرمه ونه کړم .
۲۱ــ چی خدای ورسره بدشی دستی له شرعی رد شی .
۲۲ــ بنده مه او سه غره خدای له هر چادی سره .
۲۳ــ ړانده ښځه په خدای سپارلی ده.
۲٤ــ چی خدای ئی ساتی دپیشوخامن په آوی کی وساتی.
۲۵ــ چی نه ورکوی مولا څه به ورکوی دولا .

ښه څیـــره

دیوه پښتانه شخصی نظر دښکلاپه هکله زیات دی. اونه غواړی چـــی د طبیعت په ښکلاکی بدلون راولی.
۱ــ میړه کوتی ورسپی څپړ ه ور .
۲ــ سړی یو رنګ جامه دوه رنګ .
۳ــ خیال هم خواری غواړی.
٤ ــخیال په برمنده نه شی .
۵ــ څو کړی گیره دچړی لایقه ده.

ښی او بدی طالع

۱ــ له شنو سترګو ړوند ښه یم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲ ـ خوار خپله خواری نه کړی چچکی نیسی .
۳ـ غل هم زور اور ، بخت ئی هم زور اور .
٤ـ اوبه په اوبو ووری.
٥ـ دکونډی دوه غوایه وو ، یووت نه ، بل ننووت نه .
٦ـ سم دکونډی زوی وشه او سم په کلی رنځ ګډشه .
۷ـ بخت یا په پتهی دی یا په کوتهی.
۸ـ بیړی په بخت چلیږی.
۹ـ تکه هر چیرته دخوار په کور پریوزی.
۱۰ـ خوار دلی هم خوار په هندوستان هم خوار.
۱۱ـ کم بخت چی منډه وهی په خولی پرزی.
۱۲ـ دکم بخت شرعه له قاضی سره وی.
۱۳ـ کار چی بی وخت شی بی بخت شی.
۱٤ـ چاچی ورځی شی کړی ورته بلاشی خپلی وزی.
۱٥ـ له میړه سره سیالی شی اوله بخت سره ئی نه شی.
۱٦ـ چی بخت ئی یارشی کور ئی بازارشی چی بخت ئی خوارشی کورئی ناتارشی.
۱۷ـ سل ورځی تخت بنه دی که یوه ګړی بخت نه یوه ګړی بخت.
۱۸ـ یو ساعت بد دسلو کالو رنځ.
۱۹ـ خوار ته مه ورکړی نوکان چی پری وګروی ځان.
۲۰ـ خوار ته مه ورکړی بزه چی ئی ونیسی ترپښه .
۲۱ـ چی خدای ورسره بد شی په باران کی خړی ورشی.
۲۲ـ چیرته لور چیرته لنګی که دخوار نه وی کم بختی.
۲۳ـ دخښتن چی کم بختی وی سپی ئی نیم خوبی وی.
۲٤ـ خوارو بلوسیړی بختورو پوهیږی .
۲٥ـ چی دا دسویو اوتاك دی اودادشپانه لوړدی یوه ورځ به سره واوړی.
۲٦ ـ یتیم ټوله ورځ روژه نیولی مانښام ئی په ماته کړه .

ښیګړه او بد ګړه

دا موضوع خاص اهمیت لری. هغه څوك چی صادق وی او بی الایشه مرام په نظر کی نیسی بی له ویری اوترس څخه نیك کارونه کوی او په ښیګړه یادیږی . برعکس ځینی خلك چی بدنیت اوشوم عمل ولری تل دخلکو په ضرر کار کوی اوپه خپلو بدوکی کله کله دومره ګړندیتوب کوی چی شرم او حیاله لاسه ورکوی . کوم متلونه چی دښیګړی اوبدوګړی په ارتباط راغلی دی ښه او بد دانسان د اعمالو او کړو په هکله ښه څرګندوی:

۱ـ په بدو کی صبر کوه په ښو کی تلوار.
۲ـ زر چی پاك وی له اوره ئی څه باك وی.
۳ـ اسلام تر توری لاندی دی.
٤ـ که بدکوی آخر به پښیمانی کوی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

٥ـ بنه دی هغه دی چی بنه دی لری.
٦ـ راست اوسه بیا ملاست اوسه .
٧ـ بنه هغه دی چی آواز ئی دښو وی.
٨ـ په بنه خوی سره پردی عالم خپلیږی
عمر خوی دبدو شه ځکه خپل تری پردی کیږی .
٩ـ سړی په خوی سره بنایسته دی په رنګ خومنه غونه بنایسته ده .
١٠ـ نیکی ته مخ کوه بدی ته شا .
١١ـ ډاك شه په ډاګ پریوزه له ډاګه هیچاځه وړی نه دی.
١٢ـ چی دقوم کمه غواړی کمه به ئی خپله شی.
١٣ـ چی نیت ئی بدیږ ی ملت ئی بدیږی .
١٤ـ نه دکاسیر سترګی دریږی نه دغله لاس .
١٥ـ توره مړه بنه دی پیژنم چی لم دی سپین دی .
١٦ـ چی شپه تیاره شی بدان تیره شه .
١٧ـ چی بد ګرزی بد پرزی.
١٨ـ سودړته چاویل چی ولی دی خلق سودړ بولی ویل ئی چی داتول می ورونه دی ناز را سره کوی .
١٩ـ مه وخوری هغه خراړه چی دی وخیژی ترغاړه .
٢٠ـ دچریکی بکا دلیوه خندا ده .
٢١ـ روزی مړشه عمر پړشه .
٢٢ـ چی کلی په نامه لری یو خوی له نورو بنه لری.
٢٣ـ زر چی چیرته وی هلته ئی قدر وی.
٢٤ـ سپین په تورو کی بنه بریښنی.
٢٥ـ بلانه له مزکی نه له اسمانه له خپله زبانه .
٢٦ـ دنیکی تخم بدی ده.
٢٧ـ هاتی چی ژوندی وی یولاك و اوچی مړشه دوه لاکه شه .
٢٨ـ چی نه خوری لوړ وخوری.

بیړه او صبر

ډیر وخت داسی ویل شوی دی چی دښو دمنطقی خلك داستراحت طلب اولټ ژوندانه خاوندان دی اود ورځینی فعالیت داجرا له مخی معلومیږ ی چی وخت ته ارزښت نه ورکوی. دجاری منطقی تودوخه ددوی په طبیعت کی څه رول لری ځینی نورعوامل هم شته چی په عمومی ډول ددوی په ژوندانه کی لږ څه تاثیر لری خو دومره مهم نه دی، نوځکه ختیز متلونه تل صبر او حوصلی ته درانه گوری په چاروکی بیړه نه ستائی ، مگر له دی سره سره باید هیرنه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړوچی پښتانه تکړه ، غښتلی او چابك خلك‌دی. دکارو دژر اجرا لپـــاره تشویق ته ضرورت نه لری.

۱ـ تراوبو وخته کالی کاږی .
۲ـ چی تر کاله شی تر خدایه شی.
۳ـ فرصت رحمانی دی . بیړه شیطانی ده .
٤ـ دمکی تگ په صبر لنډ یـږی .
٥ـ بیړه سپی کوی چی ړانده کونگری زیږوی.
٦ ـدومره سهیده چی وروغو می‌ستریدل او دومره نه‌سهیده چی سبزی پخیـــدل .
۷ـ چی وسهیږی و سودیږی.
۸ـ پاك وار که ، ناپاك گذار که .
۹ ـ ولی ډار یږی‌پی په وار ماسته کیږی .
۱۰ـ چی باغ پوخ شه باغوان کوږ شه .
۱۱ـ صبر تریخ دی میوه خوږه لری.
۱۲ـ الف ویلی نه لام زیرلی .
۱۳ـ بی اوبو مه ډوبیږه.
۱٤ـ انتظار له قتله بد دی .
۱٥ ـغوا حلاله نه‌وه اوکور تلبرئی په سرورته نیولی وه .

کور

۱ ـکه گرزی گرزی آخر دی ځای ډنگو ان دی .
۲ـ هرسړی په خپل وطن کی بادشاه دی .
۳ـ هرسړی ته خپل وطن کشمیر دی .
٤ ـسل روپی پور کړه دژمی شپی په کور کړه .
٥ـ مسافر ی بده بلا ده .
٦ـ که په کور امیر وی په بهر فقیر وی.

پت‌او بی پتی

دادږه مشکله ده‌چی‌سړی‌دی دپښتانه په نظردپت اوعزت‌موضوع وپیژ نـی موږته دپښتنو دپت خبره داده چی دکورنی ځینی پیښی پتی وساتی ، هغـــه پیښی که څرگندی شی نو هرومرو دکور او کلی په نزد بی پته کیږی او نفرین ورته ویل‌کیږی ،یعنی دوی کی‌رواج‌ډیرمهم شمیرل کیږی .بنوځی‌دپت اوعزت په هکله ډیرزیات ښکته پورته غورزی. مگر دمروتو خلك‌دومره تشد دنه لری .

۱ـ یارلی دی خړ وی خوچی زه پوری خړنه یـم .
۲ـ په درنو دروند په سپکو سپك .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ـ دریاب په لونښی نه وچیږی .
٤ ـ کاروان ته که سپی وغاپی دکاروان څه پری کمیږی .
٥ـ دریاب دسپی په خوله نه پلیتیږی .
٦ـ په سلومی مړکړی په یوه می پرمه کړی .
۷ـ پت ښه دی که لاك ، نه پت.
۸ـ په پت کی تور موسلی ښه دی.
۹ـ مړمی کړه پرمی کړه .
۱۰ـ دمیړه لوز گوره دځمکی فصل ، دښځی ښایست .
۱۱ ـ ته زماشړی ته لاس مه راوړه ،زه به شال ته دستا لاس نه در وړم .
۱۲ـ دریاب په کانی نه خړیږی .
۱۳ـ چې نوم یی واخلی په ننگ یی ومره .
۱٤ـ سړ که غټ وی هم پتکی غواړی .
۱٥ـ فقیر کله دسپږی لپاره کند په اور اچوی .
۱٦ـ میړه مړ کړه او سپکه وه یی مه .
۱۷ـ څه وهلی څه وژلی .
۱۸ ـ دسیال دسیال گیری ،جامی واغو نده سپینکی .
۱۹ ـ چی په خپلی خورنه شر میږی په بلی نه څه وشر میږی .
۲۰ـ بس گوه شامکه په اخیر دی ووهله .

۲۱ـ کم سړی ، گناه یی لوی که .
۲۲ـ دم چې په ډول گډ شی بیائی څه شرم وی .
۲۳ـ چو هاړی ته چاوویل چی له چانه شر میږی ویل یی له خپله سیاله .
۲٤ ـ مال می تر سر ځار کړی اوسرمی تر شرم ځار کړی .
۲٥ـ په سودړ پوړ خپل نوم اور دی .
۲٦ـ په زمری می دی وی دگیدړ دی را باندی نه وی .
۲۷ ـ وز ه چی هم څملی ،ځای په پښو پا کوی .

مالداری ـ هوا ـ روغتیا

دامجموعه زیاتره په مروتو پوری اړه لری. ددی خلکودکرنی او مالداری دژوند ښه ثبوت دی.دا ددوی پرژوند باندی اغیزه لری.کوم متلونه چی دلته رانقل شوی دی ددوی په مالداری ژوند پوری تړلی دی. څرنگه چی وزیر په دی وروستیو وختوکی په کرنه بوخت شوی دی اوبنوځی ددیرو اوبو په درلودلو

سره له پخوا کرګر دی نودې موضوع ته کم متوجه دی. دبنوڅیو او وزیـــرو د ژوند پروسه تثبیت ده، دهوادبدلون په اثر ددوی دژوندجګې اوتپټې تر زیاتی اندازی پوری پیشګوئی کیږی اوپیشګوئی یی هم معمولاً رښتیا ثابتیږی اوپه دی هکله دوی ښه تجربه پیدا کړی ده. دځمکې د شدیاری ـ وترې اوکرنی څخه تر حاصل اخیستلو پورې حتی دهرجریب حاصل اونور پیشګوئی کوی. دپسرلی او ژمی دپرله پسی حالت له مخی دوی دخپل ددوبی غلی اندازه د کمیت او کیفیت په لحاظ مخکی له مخکی ښه ولای شی .

مګر دللمو په باره کې داپیشګوئی نه شی کولای. ځکه دکال هره میاشت ځانته خصوصیات لری او بیل حالت ښئی. ځکه چې (٦ـ ٧ انچه په کال کې) باران هلته ویرلږ اوبی وخته دی اودهغه چااودهغو څارویو اوفصلونو چی ژوند یی په باران پوری تړلی دی ددی بی وخته اولږ باران په سبب دښه حاصلاتو پیشګوئی نه شی کیدلای .

١ـ لره دې آباده کړه چی پاته بره شوه .
٢ـ په هل ختلی ښه نه په راشه .
٣ـ په پردیو دروزو باندې ګیډه ښه کړل سره لاندې .
٤ـ که ووهی ګرسټ ته به شی په جامو پټ، که نه وهی ګرسټ ته به ګرزی لغړ څـــټ .
٥ ـچی طمعه دی په ځمکه کړه تومنه دی پری ورکه کړی .
٦ـ شل ورځ کندون کوه یوه ورځ اوبه لګوه .
٧ ـپولی ته یی هیله کړه هیله دی نهیله کړه .
٨ـ سهیل چې واده که دهرچا جامې به وکه .
٩ـ له موتی برلو نه شی .
١٠ـ اوږی که پټ وی په راشه به څرګند شی .
١١ـ د پوکر بی وفو . (کوم تخمونه د دسمبر د پنځلسم څخه وروسته وکرل شی نه رسیږی)
١٢ـ چې په طمع دکرو شی هغه پاته په میرو شی .
١٣ـ د لوګری چې زړه نه وی لور په لوټه تیره کوی .
١٤ـ چې په خپله کرونده ګرزی که شیدی وی تول غوړی شی .
١٥ـ زاړی ولاړوی لکه څاړی ، بو بږولاړوی څیښتن زاړی .
١٦ـ اوبه پنډې کړه باجرې غونډې کړه .
١٧ـ لازاړی ځامن دی لازاړی غنم دی .
١٨ ـچی نه وکاږی نو که په لاس به نه نیسی روکه .
١٩ـ چې په ټل روړه وی په تاندې به دوړه وی .
٢٠ـ چې په ټل هستی وی په تاندو به نیستی وی .
٢١ـ چې طعمه دې په خدای کړه تومنه دې پیدا کړه .
٢٢ـ نالی کرونده د اوښو تاخت دی موټی کرونده د وزو تاخت دی .

۲۳ـ تاند وبه به دی موړ که وچو به به دی سپور که .
۲٤ـ غنم په دښمن کړه باجری په سجن کړه .
۲۵ـ چې مزکه دکه کړی دك به دې کړې چی مزکه وږی کړې وږی به دې کړی.
۲٦ـ په ماتی څه تخم اچوه .
۲۷ ـ تول کال دې گل گل وه بیا دیوه غوائی غوبل وه.
۲۸ـ چې کاتك کیوزی په نوبلا پریوزی . (دکاتك میاشت داکتوبر دپنځلسم څخه پیل کیږی .)
۲۹ـ اسواړه ده اسو گټه ده. (داسو میاشت دسپتمبر ۱۵ م څخه پیل کیږی)
۳۰ـ نه تل وی باران نه تل وی فرزندان .
۳۱ـ وسه په وړه ده چیتر په غړه ده . (وسه ـ داوړی باران ـ چیتر داپریل دشپږمی برسات)
۳۲ـ کیله کیله د خدای په هیله .
۳۳ـ گټغینه کی‌ده لادگړه کی ده .(زوړ متل دی غینه کی مقصد دیر اولادونه گړه کی مقصد دیره کر هنه).
۳٤ـ تاندوبه کروندە، د گوتو څټل دی .
۳۵ـ خدای چی مهربان شی په گلو اوغولوئی سم ووروی .
۳٦ ـ باران دې په راشه کیږه .
۳۷ـ کروندە دومره ښه ده چی‌آس پرې ورغړی نه چې پرې وترپی .
٤۰ـ وسه له ښکی سپرلی له پاسه .
٤۱ـ پورب وائی که زه چلیدی ددرښو لاس اوپښی به شنه شول
٤۲ـ چی‌له تل سره ئی‌کاروی هغه تل په غم هساروی.
٤۳ـ تل خوارکړی تللی بیارته نه دی بیا راغلی .
٤٤ـ چی‌تل ورك کړی دی دهغو میله نه مونده کیږه .
٤۵ـ دتل کروندە ماته لینده دە .
٤٦ـ له هغی قحطی می ژغوری چی اوربشی شی‌سمسوری .
٤۷ ـتاندو بی وال لونگی زړوی او وچو بی وال شیړی زړوی .
٤۸ چی فصل پوخ شی داروئی رودل دی .
٤۹ـ اسو ودی سوو .
۵۰ـ باران خوداسی وی زیات خوتندر وی .
۵۱ـ یوئی کړی سلئی خوری .
۵۲ـ چی په آسمان اوره شی مالگه اوبه شی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

٥٣ــ مزکه تول په توکل کوی خومدار ئی په ساتلو کی دی .
٥٤ ــ سپینه وورول کوی توره ډارول کوی .
٥٥ــ څه دې شی په هغه سپرلی چی نه سخی څرې نه وری .
٥٦ــ له شنه آسمانه ووریدل نه شی .
٥٧ ــچی په وقت دګلو نه وی بارانو نه *چی بی‌وقته باران‌وو ری‌څه ئی کی
٥٨ــ په اصل ، باران یوښه دی. خوشحاله !
٥٩ــ پګړۍ پرزوي ، چیتریی لتوی .
٦٠ــ غوښی لاچاړه خوری لائی ساړه خوری .
٦١ځناوران څلی و پرزول اونوم دپګړۍ بدشه .
٦٢ــمالاسپینه څله ژړله چی توری اوبه کړی ګرنګونه .
٦٣ــ ددې‌رو درمند خرو خوړلی وی .
٦٤ ــچی‌راو خیژی ګوپان بیامه کره مونګان .
٦٥ــ چی راوخیژي تلی بیامه کره کونځلی .
٦٦ــ شولی چی ترنګیږی تبی لنګیږی .
٦٧ــ کرونده آسانه ده پالنه ئی ګرانه ده .
٦٨ ــدپاګړۍ‌په دو وژبو غلطه تم شه
٦٩ــ سیلۍ چی الوزی بادئی قاصد وی .
٧٧ ــپه تیرو او بوپسی کورزو ونه وهی .
٧١ــ په وخت نمو نځونه کوه بیوخته للونه کوه .
٧٢ ــدوریځی دنمر نه می وساتی .

جهالت اوبی عقلــی

١ــ ختل ئی په توت زده نه وی اوملا کیکرته تړی .
٢ــ کم‌عقل اول ننګ کوی بیاجنګ کوی .
٣ــ نه یار وی نه هوښیار وی هسی دغوایه اودکټوئ ناتار وی .
٤ــ کم عقل دومره په بل نه وکه لکه په ځان.
٥ــ لیونی په کلی پوری خاندی اوکلی په لیونی پوری .
٤ــ غیلی که می پوولی نه دی هم، کش خومی ئی اوریدلی دی .
٧ــ موږ که خاوری کینه خاوری دې په کونه .
٨ــ خرپه خندانه پوهیږی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹ـ که شپه تیاره ده خوراو مور ښکاره ده .
۱۰ ـدخره مینه دلتو وهل دی .
۱۱ـ په نا قابل طبیب می سر شو * دردمی دزړه دارو دسترګو راکوینه .
۱۲ـ په ډیرو ړندو یو کوړ جمعداری کوی.
۱۳ـ خرکه ترمکی لاړشی چی بیرته ورشی هغه خر دی .
۱٤ـ خر زوړشه اودځښتن کورئی ونه پیژانده.
۱۵ـ په پردی مال کم عقلان خوښیږی .
۱٦ـ چی نه ذکروی نه فکر له دی همسی بیداری په خوب خوښ یم .
۱۷ـ په برغولی کی ډوبیږی .
۱۸ـ سخ دهغه لندۍ چی نه په سود وی نه په زیان .
۱۹ـ دخره څښتن له عقل پلی خرئی په کور کی‌لوی‌شه ده‌لانه دی‌پیژندلی.
۲۰ـ راندە هم په دی پوهیږی چی خدای یودی اومالګه تروه .
۲۱ـ ړوند په خپله خونه ښه پوهیږی نه سترګور دبل په خونه .
۲۲ ـچی‌میوی ئی‌دکابل خوړلی نه‌وی *دهغه ترفهم‌ډیرې وی‌کور ګوری .
۲۳ـ که ډیر هوښیارئی کم عقل وپوښته .
۲٤ـ چی نه پوهیږی هغه ته یوه برخه دوی کړه .
۲۵ـ په ډیرو لیونی خو ښیږی .
۲٦ـ دخرولە خوید سره څه دی .
۲۷ـ نه سودنه فایده ږیره کل کړه پاینده .
۲۸ـ دوه جاهلان زنجیر پریکوی .
۲۹ ـپه میښ چی لاس وهی نو سو په ورا چوی .
۳۰ـ تورخرپه صابون نه سپینیږی .
۳۱ـ خره ښکر ګټل غوږونه ئی بایللل .
۳۲ ـاوربشی که دروپی شل منه وی دخره خو لپه دی .
۳۳ـخرپلارکړه چارپری بارکړه نو خردې پلارنه شه .
۴۳ـ لنډ یه په غوایه په لوړه وخیژه چی څوك څه کوی ته هم هسی کوه .
۵۳ـ آس ئی هغه ته ورکړ چی تانګ تړل ئی نه زده .
۳٦ـ کوتك خره وخوړ اوشوندك دکلال وپرسیده .
۳۷ـله ضروره خرهم ابا باله شی.
۳۸ـ که خرو یوی وهلی نو غوږونه به ئی‌لوی نه وو .

غـــم او ښادی

ژونددلته داحتیاط ،دقت‌او ګوانښ څخه ډك ښودل‌کیږی .سړی‌په خپلو غمونو کی‌بی‌پرواو مغرور ښودل کیږی ، داسی چی‌په زړه کی‌ئی‌دبل چا دغم لږځه همدردی ځای لری. همدارنګه انسان اکثراً نړی په عینی اوموجـــود

شکل‌سره منی‌اوله افراطخه ژغورنه کوی . نه‌ډیرغم لوی‌اونه له‌خوشالی‌څخه چوی هغه کوی‌چی اوس ځان خوشال وساتی اود ژوندانه له لنډ عمرڅخه گټه واخلی .

«څوك چی په ژوندکی ډیر مقررات او قیودات مراعا تـــو ی
هغه ژوند کوی خوپه ژوندکی بـه همیشـــه ور ك وی . »

۱ــ چی‌وپرزی خوږ به څرنگ نـه شی .
۲ــ یتیم په ژړا ټینگ دی .
۳ــ ویرله ډوله سره نه شی .
٤ــمه له غمه پرزه مه له خوښی ورزه .
٥ــ نه له‌غمه څوك مړه شوی‌دی نه له خوښی څوك الوتلی دی .
٦ــ په ویرکی هرڅوك خپل مړی ژاړی .
۷ــ پردی غم له واورو سوړ دی .
۸ــ نه هلته ښادی وه چی زه‌وم نه هلته ښادی وه‌چی ئی یووړوم .
۹ــ دوراری په وراری سود کیږی دبوری په بوری .
۱۰ــ ځامن خوارزه دی غیښی ئی کا زه دی .
۱۱ــزه دی دروغجن یم خوتا دی خدای جوړ، کړی.
۱۲ــ چی په‌جهان کی‌ئی خوښی وی هغه کس دی .
۱۳ــ پردی غم نیمه ښادی ده .
۱٤ــ دآس ملاجنت دی گیډه ئی دوزخ دی .
۱٥ــ په‌دنیا دوه څیزه‌لذت که * سواری دآسو خوب دجونو په ورنونـه .
۱٦ــ مه خوشحال وای مه‌خانی وای چچ‌په‌لاس تور موسلی وای خـــوارمان دی که ځوانی وای .
۱۷ــ سخ دمخه سړی چی ئی غم په بل سړی .
۱۸ــ چی نه وی هم‌غم چی‌وی هم‌غم .
۱۹ــ ګازری په خوند دې‌نه یم‌په خرپ دې‌یم.
۲۰ــ دنیا په امید خوړل کیږی .
۲۱ــ پښی می دپاس‌وی که په خره‌وی که په آس وی.
۲۲ــ ږیره می وخریله اوعیدهم نه شی .
۲۳ــ یوغم له بله غمه نه شرمیږی .
۲٤ــ هغه څه‌دی چی بی‌ور کړوئی زړه ښه دی .
۲٥ــ ځینی ئی‌خوری ځینی ئی نغری .
۲٦ــ پلار او مورئی خوښیږی چی زوی موستریږی همسی خبر نه دی چـــــی عمرئی لنډیږی .
۲۷ــ اوبه په‌ډنډ دریږی اوغم په‌غم دریږی .
۲۸ــهرکله دې‌څه کـه‌چی زړه‌دی ښـه کـه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۹ــ چی په مال دی اخترشه کوردې ډګرشه .
۳۰ــ راشه له هرچا پاسه ، راشه له هرچاسمه ، راشه له هرچا کوزه .
۳۱ــ له خوښی یی خبر نه شوم اوله غمه دی وسوم توره تپه .
۳۲ــ اوبه به تیری شی کانې به پاتی شی .
۳۳ ــزه‌دی دپلار ویر کوم او ته می د خولی پیښی کوی .
۳٤ــ ورځ دهغوده چی ښکل کوی ،شپه دهغوده چی سکوندل کوی .
۵۴ــ چرګ چی بانګونه کوی‌خپلی سترګی ژاړی .

پـــــوهه

۱ــ عقل لعل اوګوهر دی نه په زور اونه په زر دی .
۲ــ چی له خپله عقله پلی وی هغه تل په غم نیولی وی .
۳ــ ژبه زده کړه، یوه مه کړه .
٤ــ هرسړی له خپل عقله پادشاه دی .
۵ــ عقل له بی عقله زده کیږی .
٦ ــله جنګ نه زه راغلی یم او خبری ته کوی .
۷ــ کارچی بی استاد وی بی بنیاد وی .
۸ــ که ددرست کلی ملك ئی چی له ځانه خبرنه ئی نوهلك ئی .
۹ــ هوښیار نه پرزی اوچی پرزی بیاپه خوله پرزی .
۱۰ ــهوښیار مرغه نه بندیږی او چی بند یږی نوپه دواړو پښو بندیږی .
۱۱ــ ډیر هوښیار ډیر خوار .
۱۲ــ طبیب کوم طبیب دی‌چی په ځان‌ئی تیر شوی وی .
۱۳ــ دزرو قدر زرګر پیژنی .
۱٤ــ دحکیم خبری بی حکمته نه وی .
۱۵ــ لنده ژبه هری خواته ګرزی .

کار او مزدوری

لاندینی متلونه په عمومی توګه دخواریکښانو او مظلومانو متلونه دی . په دی متلوکی انسان فقط دکار اوزحمت لپاره پیدا شوی دی. کار او زحمت ګالل دانسان ګانه ده. تنبل اولټ انسان دسپکاوی حق لری . دکار اوزحمت ګاللو خوند ډیر زیات دی. دکار دخوږوالی او ارزښت له امله پښتانه ځانونه تکړه‌کار کوونکی‌اوزیار ایستونکی شمیری. دزیاراوزحمت‌عمده‌دلیل غریبی مظلومیت او مجبوریت دی.
اوکه نه ډیر محنت اوزحمت چی زیات حاصل ئی هم‌بل څوك واخلی هیچاته

خوندور کیدلی شی .ددی‌سیمی پښتانه دښمن او حاصل خیزی مځکی په درلودو سره چی اوبه ئی هم پریمانه دي زیات حاصلات ترلاسه کوی . په تیره بیاد بنو وادی ډیره خړوبه اوآباده مځکه ده، مګر خلك ئی‌یوازې دفصل په وخت کی کار کوی ،بل وخت لټ اوتنبل پراته دی . دفصل دکرلو او ریبولو وخت هم یوازی دځو هفتو لپاره دوام کوی .

۱ـ کټه ئی‌دمزدور غوندی ،خوره‌ئی‌دځښتن غوندی .
۲ـ چی خپله اوږه زهیره نه کړی پردی زوی به خپل نه کړی .
۳ـ چی درشی له بله کوره په تا به شپه که تکه توره .
٤ـ خپله اخسته په برغولی کی هم‌ښه ده .
٥ـ چی کاږه بارونه وړی هغه اوښان دی .
٦ـله پراته زمری ښورن کیدړ ښه وی .
۷ـ خپل کټ خپل پوزکی له هرځه وی خوږ کی .
۸ ـپه یوه لاس لوکوه‌په بل لل کوه هیڅ پروادی نه شته‌ږیره کل‌کوه .
۹ ـپړدی چاردی که ښه وکړه لاس‌دی تور ،که دی‌بده وکړه مخ‌دی تـور .
۱۰ ـکه شنغړی ژورنه کړی پردی زوی لوربه خپل نه کړی .
۱۱ـ چی خړنه شی غوړ به نه شی .
۱۲ ـخری کاږه کهتری ،گوندی خدای درکه بهتری .
۱۳ـ له بیکارنه بیکار ښه دی له جاهل نه تور مارښه دی .
۱٤ـ لاس وهه خدای یادوه .
۱٥ـ یوپه سل راځی نه سل په یوه .
۱٦ـ دښکار غوښی دځان غوښی .
۱۷ـ بی مزده‌چار دهیچانه زده .
۱۸ـ چی له‌خپله کسبه نه خوری که ولی وی ښه به نه‌خوری .
۱۹کار اسان دی پال ئی گران دی .
۲۰ـ ډیر غواړه لږ نغاړه .
۲۱ـ تیار خور حرام خور .
۲۲ـ که میلمه ئی ستړ خونه ئی
۲۳ـ چی بیکار وی‌که سردار وی څه په کار وی .
۲٤ـ چی‌کمکی ئی‌اخلی‌برګونه دخوار به شنه شی زنګنو نـه .
۲٥ـ سندرو چی سور دی زور دتنور دی .
۲٦ـ کوږ ووږ له‌خپله لاسه خوږ .
۲۷ـ چی څوك خوبونه کوی دهغو کتهی پید ا کیږی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دروغ

۱ــ چی‌رښتیا وردرومی درواغو به په ملك اور لګولی وی .
۲ــ په ستر ګو وینی په زوی لوړی .
۳ــ درواغجن درواغ وایی‌اورښتینی ئی‌قیاس کوی .
٤ــ مدعی سست ګوائی چست .
٥ــ ددرواغو مزل لنډ دی .
٦ــ رښتیا که بایده دی هم تارخه دی .
۷ــ درواغ ویل دکوتی ترپ دی .

سمپا او اصراف

دا هرو مرو وایو چی‌پښتانه دنوم او شهرت لپاره ډیری درنی میلمستیا و ی ورکوی اومیلمه پالنه ددوی غوره دو ددی .هغه پښتون چی لنګر یی خلاص دی اوهر لاروی ته ډوډی کوی وائی چی پیسی‌ئی په ښه لاره کی خر څیږی میلمه چی‌هر چیری ولاړشی دده ستاینه به کوی . پښتانه نژاداً میلمه پالونکی خلك دی ، هرکلی حجره لری او پردی میلما نه هلته شپه تیږولی شی اودکلی خلك ډوډی او څه کالی دشپی دتیرو لو په غرض ورکوی . دحجری مصارف یادکلی دملك له خوا ورکول کیږی اویا په کلی ویشل کیږی .
۱ــ اوله ورځ پاچا ، بله ورځ وزیر اوبله ورځ له خاورو خمیر .
۲ــ بی وخته میلمه دکاله ناتاردی .
۳ــ په لږوکی خوره په ډیرو کی ننګ کوه .
٤ــ پردی خواړه په پور دی .
٥ــ دمیلمانه په تلوار دکاله څه شی .
٦ــ دیوه ست ښه دی دبل پت .
۷ــ مړی چې کوربانه خوښوی ، میلمانه ئی خو ښوی .
۸ــ په فقیر که یودربند شی شل پری خلاص شی .
۹ ــچی ورکړی ګل شی چی وخوری . . .شی .
۱۰ــ سخیان دخدای دوستان .
۱۱ــ څوك چی‌ننګ که هغه توری شړی لنګ که .
۱۲ــ ګال ته کسه لوړوهــه .
۱٤ــ ددووکورو میلمه خواروی.
۱٥ــ جنګ پر وسله شی ننګ په غله شی .
۱٦ــ بللی خور ولی .
۱۷ــ دسلو بللیو ځای وشی دیوه نا بللی ځای نه شی .
۱۳ــ چی اوګړه سړیږی میلمه ډیر یږی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۸ـ نه تاڅه راته کیښوول نه ماڅه په کې پریښوول .
۱۹ـ نوم‌دې لنګر کوردی ډګر .
۲۰ـ شنی ګورګری می نه‌خوړی په پخوپسی ګرزیدم پنهی می بایللی .
۲۱ـ دریاب که لوی دی دسپی په ژبه دی .
۲۲ـ کورمی درجار څکه دی‌مه وه .
۲۳ـ دبخیل مال دخوارو دی .
۲٤ـ چی‌ډیروی خوډیروی چی‌لږوی په بسم‌الله نه ډیر یږی .
۲۵ـ بدشوم دی بدئی نوم دی .
۲٦ـ اخونده اخونده!ماردی. دښمنو ځوانانو کاردی.اخونده اخونده!تلږدی.
یوزه‌یم بل می‌زوی بل‌ملا اکبردی .
۲۷ـ اخونده صاحبه غوړی‌دی‌غږمه لره سړی دی، دانوردې په لاس کـــی
څه دی ؛ نغن دی‌څه عجب‌ئی خوند دی .
۲۸ـ چی‌سړی زړیږي حرص ئی زیاتیږی .
۲۹ـ شوم‌ګدر ،تازیان کوی .
۳۰ـ چرګ چی څوبیږی .... یی‌تنګیږي .
۳۱ـ نه خرمرداریده نه سپی ورنه ته .
۳۲ـ موږك په غار ننوتلی نه شواوپه لکی پوری یی مخ ورپسی .
وتاړه .
۳۳ـ چی ماما وسرته لاس کړی دخورئی امید ورته پیدا شی .
۳٤ـ دګیډی لار ژوره ده .
۳۵ـ اخوند مورشه پاته یی کورشه .
۳٦ـ طمعدار په دواړه جهانه خوار .
۳۷ـ ته وائی بس دی‌وائی لس .
۳۸ـ مرغه دانه وینی لومه نه وینی .
۳۹ ـ چی‌دنس په هوا درومی که یی غم نه وی غم به مومی .
٤۰ـ که واړه دنیا دیوه شی هغه یو به پری مور نه شی .
٤۱ـ چی دونی ترك شی دوزی ورترپ شی .
٤۲ـ منګور خاوری په احتیاط سره خوری چی تمامی به شی .
٤۳ـ په پردی کورسل میلمانه هیڅ نه دی .
٤٤ـ دنیا په نهو ولاړه ده هیچالس کړی نه ده .
٤۵ـ . . . هم تنګ غواړی اودزوی سرهم غټغواړی.
٤٦ـ چی په تلبر میړانه کړی ددنیا زور لری .

دانسان عدا لت

۱ـ باران په باړه وشه اوخره یی دخالصی یو وړه .
(ځایونه دی) .
۲ـ فصل غوایانو وخوړ او غوږونه ئی دخرو پریکړل .
۳ـ ملك‌خرابووپران که اونوم دکارګانو بدشه .
٤ـ وازګه ئی دپیشو په لکی پوري وتړله .
٥ـ حق دحلالید لو دبزووه او په کی راغلل چرګان.
٦ـ ګناه په خپله وکه لعنت په شیطان وایی .
۷ـ یوئی ګتی بل‌ئی څتی .
۸ـ ګرم به کم‌قوت وی اوختی‌به دزور اورختلی وی .
۹ـ ځای‌ودبازونو ،ونیوکار ګانو .
۱۰ـ خواړه خوله خوری او شرمیږی سترګی .
۱۱ـ غونبی نورو وخوړی اوهډوکی دګنجی په غاړه کړل .
۱۲ـ ماسته بیزو وځتل او خوله ئی دغرنجی ککړه کړه.
۱۳ـ تیل زما لګیږی اوپه ګټه ئی نور خونبیږی .

بوډا والی

دعمر اوزوړوالی توپیر دپښتنو ځوانانو له‌خوا تل دتوجه وړدی. «زوړوالی هونبیار ی » یوه داسی موضوع ده‌چی پښتانه په درنده سترګه ورته ګوری ، ځکه چی په تولو کورنیو او کلیوالی شخړوکی دسپین ږیرو نظر ټی داعتبار وړدی . په مرکه کی دسپین ږیرو خبروته تول‌غوږ ږدی. کوم‌متلونه چی‌دلته راغلی تول دسپین ږیرو دمقام داحترام ښکار ندوی دی .
۱ـ دزاړه سره مه کوه مړ به شی دواړه سره مه کوه هیر به یی شی .
۲ـ دور او پلار چی زاړه شی ترګوړو خوارزه‌شی .
۳ ـ سپینه ږیری خاوری پینه .
٤ـ سړی چې زوړ شی هرزحمت ورجوړشی .

خواری او غریبی

تقریباً له نیمایی څخه زیات متلونه چی‌په ندی‌هکله لیکل شوی‌دی‌په مروتو خلکو پوری‌اړه لری . ددوی‌ظرافت‌دستاینی وړدی. دیوه‌غریب‌مروت څخه بل څوك دخواری او غریبی په هکله ښه معلومات نه لری «خواری دروغتیا ـ مورده» او خواری انسان کلك اوسر سخت آموخته کوی . ددی متلونو نو بله برخه بنو څیو ، ختمکو او دوزیرو دسیموځخه دی‌چی زیاتره ئی‌مشهور ـ

متلونه دی . کومه خاصه قبیله اومحل نه شو ورته تاکلی .
۱ــ دخوارسړي په لاس کنډك لوار لیده شی .
۲ــ تشه لاسه ته می دښمن ئی .
۳ــ ګنجی په سرتارنه لری په چا کار نه لری .
٤ــ بار خروړی او . . . دکلال خوږ شی .
٥ــ که په نورو ښه شپه ده په خوار هغه شپه ده .
٦ــ نن خو ارتل خوار .
۷ــ نیستی پاکه پاچاهی ده دولتمند ئی له لذته خبر نه دی .
۸ــ ورك شی پوره چی میړه باسی له کوره .
۹ــ دخره هنا که له غمه ده برخه یی کمه ده .
۱۰ــ خدای چی سړی خواروی په ورځ دوه واره پخوی .
۱۱ــ دادی دومره غوړی وو چی په سرتمام شول .
۱۲ــ مسکینه یوه ستر ګه دي توره بله دي سپینه .
۱۳ــ یاخوارمه وای یا هوښیار مه وای .
۱٤ــ که خواریم هسی خوار نه یم چی دمسافر و څوری پتوم .
۱٥ــ که دګیدړ خپلی وای پردی به ئی ولی پتولی .
۱٦ــ له پوروړی زیات خوار نه شته .
۱۷ــ چې نه دي وی خپله غونډه بل ته به ناست ئی وچه شونډه .
۱۸ــ وینځه چی توده شی هلته اوده شی .
۱۹ــ دخوارانو کتوی په صبر پخیږی .
۲۰ــ دخوار چیرکی تل دزور اوړو سپی څیری .
۲۳ــ که وطن اوګړه شی دخوار خو یوه چمچه شی .
۲۲ــ په میړو خوار په هډو خوار .
۲۱ــ خوار دارزان هیله وکړی په وار دوه جامی زړوی .
۲٤ــ اوښ خو په پیسه دی چی پیسه نه لرم څه وکړم .
۲٥ــ خوارانو مال په پلو څری .
۲٦ــ خوا دی عیب نه دی عیب غلاو کاسیری دی .
۲۸ــ دپیشو په سر دستنی داغ ډیر دی .
۲۹ــ یو بهلول یو ئی کچکول .
۳۰ــ ورك شی پوره چې ورك دي کړل دوه کوره .

غرور ، خود خواهی ، پلمی او بهـــانی .

ددی ګروپ متلونه لږ ګډود دی چی د انسان دزړه ضعیفی اومنفی جنبی ښیی .دحیواناتو په طبیعت کی داخلاقو په هکله خاص متلونه راتول شوی دی.
کارګه او خړه ته همیشه سپك کتل شوی دی :

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ـ سکنډه چی څربه شی دچوهاړی (جاروکښ) کړه په خپلـــــــــه ورکړه شی .
۲ـ پکه دخپلی خور په ویښتو سخ کوی .
۳ـ څمڅه هم په ځان غړه شوه چی په ما اوکړه سړه شوه .
٤ـ لوڅی دقوم سپکه غوښتله سړئی په دریاب کی وڅشه .
٥ـ هرچاته خپل عقل ښه لیده شی .
٦ـ لګړ د زر کی یون زده کاوه خپل ئی هیر که .
۷ـ وزی په میږی پوری خندل چی دالوڅه ... دې ورکه شه .
۸ـ سترمی کړی او سترمی دغاړی مه کړی .
۹ـ تروړی (ګیدړی) ته خپله سیوره غټه ښکاره شوه .
۱۰ـ هر څوك وائی چې زما دغړ کی خوند ښه دی .
۱۱ـ خر هغه دی کته یی بله .
۱۲ـ هیڅاته دخپلی خولی بوی نه ورځی .
۱۳ـ چی کم نه شی سم به نه شی .
۱٤ـ چاچی ځان کمین که دجنت براق ئی زین که .
۱٥ـ له خره څه مردار دی چی دی خړی او به نه څښی .
۱٦ـ سمه سویه ولټیده او سم تازی ته .... ورغلل .
۱۷ـ چې دادی وار شه بابا بیمار شه .
۱۸ـ لګړهم .... خوری هم وزرځانډی .
۱۹ـ په کورکی دې نه چنه شته نه بټه په شمله دې شوم غلطه .
۲۰ـ که خواړه پر دی وو ګیډه خودې خپله وه .
۲۱ـ بیکاری سړی په پردو متیازو کښینی .
۲۲ـ شڅګی وایی چې زما تر کوچو پسته زویه اولګړچې زما ترلټی سپینه زویه .
۲۳ـ که دتادی اوربشی ډیری ځماله نازه سترګی توری .
۲٤ـ غلبیل کوزی ته ویل چی دا دوه غارونه دی ورك شه .
۲٥ـ اوښه څه دې سم دی چی پاته دې څرخه .

خود خواهی‌او ناشکری .

خود خواهی دهرچا په نظرکی بده‌ده اوناشکری هم‌لوی عیب دی. ناشکری انسانان په هرځای کی پیدا کیږی . دپښتو متلونه په دی هکله دانګریز ی متلو سره پوره توپیر لری. پښتانه هوښیار اوزیات ئی‌په سلوکی زیرك‌دی.

۱ـ زه دستا په برګ یم اوته زما په مرګ یی.
۲ـ له بړوی ژوی نه میراث ښه دی.
۳ـ دپلار زړه په ژوی او د ژوی په وچ کانی .

٤ـ چی ځان وی په ضرور نه زوی وینی نه لور .
٥ـ دګیدړ . . . .پکار شول ځنګله ته ئی زغلول .
٦ـ پریښول ئی عیب لری پریکول ئی درد ناخلف شه دپدرپه مخ کـــی زخـــــه .

٧ـ یوه ځان کندن کاوه اوبل لور ورنه غوښتله .
٨ـ اول ځان بیا جهان .
٩ـ خرپه ځان حیران څښتن ئی په بار حیران .
١٠ـ چی ئی غیشی له مازده کړه بیائی خښ زما په سینه کړه .
١١ـ پلار ئی له لوڼی مړیده او زوی ئی خوازه ورنه غوښته .
١٢ـ مور دوڼی له حاله څه زده .
١٣ ورورکه سپور دی دخپل کور دی .
١٤ـ چی زما په کور ماړه شی هغه زما دمور میړه شی .

قـوت او قـدرت

١ـ له زورووه یالیری یاغلی .
٢ـ چی په زور ورسره نه ئی برابر دهغه په څنګ مه څه زړور .
٣ـ دزور ورو اوبه په پیچو مو خیږی .
٤ـ مه کوه په چا هسی به وشی هم‌په تا .
٥ ـ خور خورده مور مور ده چار د زور دی .
٦ـ زورئی زور اور ته ورکړی دی .
٧ـ حق‌ښه دی بی زوره هیڅ نه دی .
٨ـچی دزور ورو ښکنی خوری هغه خپل ورشکی خوری .
٩ ـ شل ټکه د زرګر یو د آهنګر .

١٠ـ چی زور دزور آورشی پټی له تخم‌سره خپل شی .
١١ـ یو غربل غره ته نه ودریږی یو بنده بل‌بنده ته ودریږی .
١٢ ـ ټړه که مضبوطه ده د نوزپه مخکی هیڅ نه ده .
١٣ـ چی خان وی په یاران وی‌چی یاران‌ئی نه وی خان‌په بید بیدیـــا حیران وی .
١٤ـکه د بلی زړه وی ګوډی‌دمالو بس وی .
١٥ـ زور اور غوږونه لری سترګی نه لری .
١٦ـ له آزار نه بازار نه شته .

١٧ـ نه به دې زورا ورزوی شی نه به دې‌ورورشی ، هسی کانی‌به دې پـه کـورشـــی .

(c) kotabton.com: The Digital Library

۱۸ـاوبه راغلی په ورخونه اوبه دهغودی چی‌زیات‌وی په میږونه .
۱۹ـ که ټرکړی که پرکړی وزربه دې وکاږم .
۲۰ ـ تل چمچه په کونډه کی وی یوه ورځ خود کونډکه هم په چمچه کی شی .
۲۱ ـــ چی لوی دو لت غواړی لوی دې دانت غواړی چی‌لوی ولا یـت غواړی روغ دې صورت غواړی .
۲۲ـ چی زنی ئی‌ملك وی کلی ئی هلك وی .
۲۳ـ که اوبه زور لری مځکه سور لری .
۲٤ـ له زور اورو یاپنډی اوری یا کنډی .
۲۵ـ گټه دځنبتن ده دسپی‌خوهسی دودی .
۲٦ـ کانی که کم دی دگړی محکم دی .
۲۷ـ زور دچل ملا ماتوی .
۲۸ـ شرعه ښه کاردی خوزورئی یاردی .
۲۹ـ دمیښی خو دا خوښی ده چی ښځیږی نه .
۳۰ـ غرکه لوړ دی په سرئی سمه لار ده .
۳۱ـ دنوی ودان له پوره می وساتی‌دکم زوری سړی له زوره‌می وساتی .
۳۲ـ مارکه ماردی دپیشو لاچار دی .

شتمنـــی

۱ ـ چې په لاس کی دې وی خوب کوه چی له لاسه دې ووزی غوریـږ کوه .
۲ـ دزرو دځنبتن لار ارته ده .
۳ـ گیدړ خپل پوست په بلا کښیوست .
٤ـ دنیادهغه ده‌چی خوری‌ئی نه‌چی ساتی ئی .
۵ ـ د نیائی هغه ته ورکړه چې د پوزې پاکول ئی نه‌زده .
٦ـ چی سره خوری هغه سره خړی .
۷ـ چی‌له خپلی دنیامست وی‌له هرچاسره ئی قصدوی .
۸ـ غوړ وی لاغوړ وي.
۹ـ هاتی که له تندی مری په گیډه‌کی ئی‌وزنگون اوبه ولاړی وی .
۱۰ـ که ئی ډیره کړی قارون غوندی خوبه ټیره‌شی پرون غوندی .
۱۱ـ دنیا دکمر سوری دی .
۱۲ـ څوك ورپسی مری اوځوك ورنه مری .

۱۳ـ چی زروی زاری څه وی .
۱٤ ـ کتپه دې له چاوکړه له خپله ورووره داهیڅ کتپه نه ده .
۱۵ـ که ډیری دی تیر می نه دی .
۱٦ـ که پرون کمرونن کودر دی .
۱۷ ـ چی عمر ، خان ودهرچا ځان وچی‌عمری شه دهر چاسپی‌شه .
۱۸ ـ ځوانی دې‌وی غوړی دې نه وی .

بنځی

لاندینی‌متلونه یوازې هغه متلونه نه‌دې چی‌سړی دبنځوپه هکلـــــه څه فکر کوي بلکه داسی متلونه هم‌په کی شته چی‌بنځودسړیو په هکله ویلی دی . څومتلونه دمینی اومحبت په‌هکله دی . هغه څوك چی فکرکوی چـــی بنځی د لته سپکی کتل شوی دی اویاځینی متلونه بیخی بی‌ادبه دی‌بایدونه لیکل شی، زماپه نظر لیکل ئی ځکه ضروردی چی اصلی ماهیت‌ئی راڅرکند شی. مکر باید داووایوویوازې پښتانه نه بلکه ټول‌انسانان‌په هرځای کـی چی‌دی بنځوپه برخه کی‌مجرم دی ځکه د بنځودمیړانی، پوهی‌اونوروبنوا‌و‌ـ صافو څخه ئی سترکی پټی کړی دی. داځکه چی تریوه وخت پوری بنځـــی هر چیرته د مرئی په شکل ژوند کړی دی او کوی ئی .

۱ـ کونده‌ئی پریښوه‌تنکه ئی پری کیښوه .
۲ـ پیغله په‌شپه‌کوه کونده په‌کاته کوه طلاقه هیڅری مه کوه .
۳ـ نه پکه په چاسرکوی اونه دا د چاسر کوی .
٤ـلیور که لربرشی خواخیربه خپلـــی ... ته ... شـــی .
۵ـ که بودی بزرګه وای نو دډیرو کورونه به ئی ډکر کړی وو .
٦ـ دمور .... که دغوښی دی روانه دی .
۷ـ چی‌می نه‌کنډه ورته هغی وټرله نته .
۸ ـ د کوندی نه د ین شه نه ئی ... شه .
۹ ـ د کاسیری زل نه ودسپینو ځولی ئی مات کړ.
۱۰ـکه له ور یندارې نه زهیر یږی له وروره زهیر شه .
۱۲ـ چی تور نه شی ... به نه شی .
۱۳ ـ د پلار دکورله خواری به خلاصه شی او دسخردکورله خواری به خلاصه نه‌شی .
۱٤ ـ کونده د زوی په‌هیله له میړه ووته .
۱۵ ـ مور ئی کسه لور ئی نسه .
۱٦ ـ ستر کی له اصله توری ښکی دی. * په رانجو ستر کی لولیی تورووینه .
۱۷ـ اورته راغلی دکور میرمن شوی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۸ـ دمیړه لوز کوره دښځی ښایست .
۱۹ـ چی ډیر غواړی جنګونه هغه دوه کوی وادونه .
۲۰ـ چی ځوان وی دنجونو ځان وی‌چی زورښی دنجونو پیغور شی .
۲۱ـ یوساعت ددیدن ښه دی نه دصدرون دري اندي اور بشی .
۲۲په تش کاته دعمرځه شی لکه سپی چی هډوکی زړه ئی ښه شی .
۲۳ـ مین به ښه لرم خوراك به ئی سپینه خوله لرم استوګه به ئی پـه ورانه لرم که لیونی شه هوده نه لرم .
۲٤ـهغه ناوی چی‌په ځان ښایسته نه وی .
څوك ئی څه کوی ښایست دمور او نیا .
۲۵ ـ لیلی یوه یارا ن‌ئی ډیر نیولی دینه .
۲٦ ـ زما دي څه وکړه چی لاړی * زه‌چی‌په مخ‌زلفی‌لرم‌بل به یارکړمه .
۲۷ـ اول ئی ویاړه څیروه بیامیړه څیروه .
۲۸ ـ چی ئی موروی بد آوازه لورئی‌نه وی نیك آ وازه .
۲۹ ـ غوا دکنډ کوه ښځه د جنډ کوه .
۳۰ـ خور اولور په خت‌خوراك ښه لره اوله ځانه ئی کوښه لره .
۳۲ ـ که زوی او ورور په خواست دی‌میړه هر بوتی ته ناست دی .
۳۳ـ خری موری ادی موری .
۳۵ـ خور اولور غو ړډولی‌دی چی‌ځان ته ئی نږدی کوی غوړیږی چی لـه ځانه ئی لیری کوی نوسپی ئی خوری .
۳٦ـ خوری اسپه کور ودانوی ، خوری ښځه کور ویرانوی .
۳۷ـ غرونه بی اوبو نه وی کورونه بی میړو نه وی .
۳۸ ـ چی څوك ددین په ښه ځی‌له ښځو به‌کوښه ځی.
۳۹ـ چی‌په کونډکه کی‌دي برخه نه وی په ډګرئی‌وله چی‌مات شی .
٤۰ ـ تورکی کیږی خونه په سکو نډلو .
٤۱ـ دځوی په ژبه مور پوهیږی .
٤۲ـ واك ددي کوهری که پلیمنه خوری که سنګری .
٤۳ ـ پر دی‌موری که ښه وائی بدبه کوری خپلی موری‌که بدوائی‌ښه به کوری .
٤٤ـ خالی کنډول نسکورښه دی له مرداری ښځی ډکر کورښه دی .
٤۵ ـ کونډه دي میړه وکړی چی نوم ئی بدنه شی .
٤٦ـ نوی ناوی راغله نوی دودئی راوړ .
٤۷ـ بن دختو هم بده ده .
٤۸ـ دکور ناوی هلکه وی .

٤٩ـ هغه څخه میړه وی خندنی بنځه درلی نه شی اوهغه څه بنځه وی چی خندنی میړه درلی نه شی .
٥٠ ـ که داوار خلاص شم له دې اشنانه ، بیامی توبه ده له جمله اشنانه .
٥١ـ نه ئی ننګ شته نه تیغونه ترخانانو دماغی دی پیغلی نجونه .
٥٢ـ بی ریباره یاری ګرانه ده .
٥٣ ـ په لیلی هرسړی مین دی* سخ دهغو دی چی لیلی شوه پری مینه .
٥٤ـ کونډه چی میړه که ولی ئی وړاندی نه که .
٥٥ ـ په وړاندنی ستر ګه می ګوره* که مخ می تور دی اندیښنی می ګړی دینه .
٥٦ ـ که سوځی کونډه سوځی میراث خورئی څه کوی.
٥٧ ـ د خورلو رپه لمځی عبث کوی خواری .
٥٨ـ مورمی مړه ګړه ما یله ګړه .
٥٩ـ موزی نه کور لری نه له چا پیغور لری .
٦٠ ـ نه کوم موزی چاری نه کوم لونګ به په درنه میچن انه ګړم .
٦١ـ مور خوړلی زوی رودلی .
٦٢ ـ چی وروړئی ګړی دربانديې ... به ئی نه ګړی.

هغه متلونه چی عمومی اخلاقی او اجتماعی او انتباهی بنـــــی لـری .

ددی مجموعی زیات متلونه باید دیوه خاص عنوان ترنامه لاندی ترتیب شوی اولیکل شوی وای مګر ددی پلان څخه دمخه دامتلونـــه پـــه دی ډول راغونډ شوی وو. نوما ددی بیا بیلول لازم ونه بلل ځکه چی دومره ګټه هـم نه کوی،، اوزیات شمیر ئی په کومه خاصه کټګوری کی هم نه راځی اودمتلونو سره مشابه جملی دی :

١ ـ څوك چی اوښان ساتی دروازی دی ستری لری .
٢ـ غوښی دی یوړی خواورته به ئی راوړی .
٣ ـ مه کوه پیښی څه دې په سرشی څه په پښی .
٤ ـ مچ څه کو لی شی خو خوابده ګړی .
٥ ـ په الاجی دې لوبی کولی اوس په کی بند شوی .
٦ ـ غوښی که سوی وی له پیټی بښی دی .
٧ـ ځان کندن هسی اسان نه دی چی هره زړه ئی کولی شی .
ـ٨چی دلنګیدو نه وی نوځله بلارا بیدې .
٩ـ په و چه ځمکه لامبو وهلی نه شـــی .
١٠ـ چی ژوندی وی خوښیدی اوس چی مری اینه دی سوځی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱ـدځمیارخونه ،همسی سخاوه چی باران پری وشه لاسخاشـــــوه .
۱۲ـ په دوبیانو پوری خپل نوکونه اور شول .
۱۳ـ بی له چریکی نه هم عیدشی .
۱٤ـ بی له چریکی عید نه کیږی .
۱۵ـ که چرگ بانگ نه وائی هم سبا به شی .
۱٦ـ دخری که خوږ شی دخره پری څه شی .
۱۷ـ څومره چی دې پتونی وی هومره پښمی غزوه .
۱۸ـ ږوند چی ژاړی په ږندو سترگوهم ژړلی شی .
۱۹ـ له لمده څه لمدیږی ، له وچه هیڅ نـه .
۲۰ـ خرپه غوږونو وهه چی هنائی هیرەشی .
۲۱ـ دمیښمی که ښکر ستردی په خپل سرئی دی .
۲۲ـ پر بی سریښه نه ښخیږی .
۲۳ـ لکه چی غریږی همسی نه ووریږی .
۲٤ـ خپل لنډی سوگه لره بلغل مه بوله .
۲۵ـ کوهی د بل په لار کی مه کنه په خپله به ور پریوځـی .
۲٦ ـ دو طن سویه دوطن سپی نیسی .
۲۷ـ که کور می وسه خندق می پوخ شه .
۲۸ ـ چی کوږه خوری چوشی به پری که .
۲۹ ـ د پښی څنگ ته چی اوسی هغه به سوی جامی یوسی .
۳۰ ـ وږیه څه به حاصل کړی دسو یی له سږیه .
۳۱ـ هره ونه مه خوره یوه به دی گندهیر شی .
۳۲ـ پنځه سره گوتی په خوله مه منډه .
۳۳ـ په ډیرو قصابانو کی مږ مردار یږی .
۳٤ـ مړی غږ کوی که ئی ژوندی اوری .
۳۵ ـ ستاله خیره می توبه ده خوسپی دې رانه کوری کړه .
۳٦ـ که لنگی غواوی بکیږی ځامن غواړی نووچی غواوی ولی بکیږی .
۳۷ـلیوه که څپلی کولی خپل ځان له به ئـی لولی .
۳۸ـ خړسپی دلیوه وروړ دی .
۳۹ ـ نه خروهلی نه لښته ماته .
٤۰ـ ویش کوه میړوته گوره .
٤۱ـ خاوری لاړی په ایرو پوری ئی واړول او باد پری راغی دواړه ئی یووړلی .
٤۲ـ چی دماما په نغری شی هغه واړه لیونی شی .
٤۳ـ یوه بلا بلی بلا ته وائی چی بو .

٤٤ـ یوچا په کلی کی نه پرینبود اوده ویل چی وسله مړ ملك کړه کښینې دی .
٤٥ـ په هری سوړی کوتی مه منډه .
٤٦ ـ لاری وهه د خدای لار گوره .
٤٧ـ پیا زدی وی خوپه نیاز دی وی .
٤٨ـ یاراته ودریږه یارانه ودریږه .
٤٩ ـ چی ځان وینی جهان‌وینی چی ځان نه وینی هغه خوخاوړ پینی .
٥٠ـ چی ډیر غږیږی غلط به شی چی ډیر خوری غارت به شی .
٥١ ـ اول مړه مه نیسه او چی نیسی ئی نو تینگه ئی نیسه .
٥٢ ـ سر له خدایه غواړه پگړی‌ډیری دی حمیده .
٥٣ ـ غواکه توره ده پی‌ئی سپینی دی .
٥٤ـ مال چی دځښتن په دود نه وی حرام باله شی .
٥٥ ـ چی یوه دې ړنده شی په بله لاس ونیسه .
٥٦ـپه ژوندی غوښه او رنه لگی .
٥٧ـ له بلا یالری یاور دننی .
٥٨ـ د قبر خاوری په قبر تمامیږی
٥٩ ـ شهر په شیوه خوړشی نه په توره
٦٠ـ ځای هغه سوځی چی اور باندی بلیږی .
٦١ـ څه دې شی په هغه لوری چی نه دې غیلی وی‌نه لیری .
٦٢ ـ چی تیغ چلیږی وینی بهیږی .
٦٣ ـــ که بی ځایه زرکی نه وښکی آواز * نه صیادځنی خبرونه شهباز
سکه له دی خبری همسی معلومیږی ـ چی خپل غږدی هر سړی لره غمـــاز
٦٤ـ که غوار اغله نغن‌په پی ، که نه راغله پردی .
٦٥ـ لکه میندی همسی لونه لکه ژرندی همسی دوړه .
٦٦ـ څه رنگ چی کړی همسی به ریبی .
٦٧ ـ غله په غله زده مله په مله زده .
٦٨ ـ توره په کتوده غشی په و یشتو دی .
٦٩ـ چی چنهی وی هلته غابنې نه وچی غابنې وهلته چنهی نه وی .
٧٠ ـ چی زوی و هلته شوی (لباس) نه ووچی‌شوی‌ووهلته زوی نه و.
٧١ـ منگی ... څه ولی .
٧٢ـ چیر ته کور وی هلته غږوی چی‌چیرته لوښی وی هلته غوب وی.
٧٣ـ ونی ته به چاپر یکولی که تبر لاستی دې نه وای له خپلی تنی .
٧٤ـ رینبمین که زوړشی دخره پرونهی نه ځنی کاوه شی .
٧٥ـ اول زده‌کړه بیا کوزده کړه .
٧٦ـ دآس لنه آس سپی . (دآس دلغتی طاقت آس لری .)

۷۷ ـــ چې په ګوډو مړی په ز هروئی مه وژنه .
۸۷ـ توکړی لاړی اخیستی نه شی .
۷۹ـ له جهان سره نتلی ، نه نتلی .
۸۰ ـ پلار دې څه کول خره ئی‌خسی کول،څه ئی‌تری موندل خپلی جامی‌ئی پلیتـــی کړی .
۸۱ـ دښوغوښو ښه زومنه ده .
۸۲ ـ چې‌په سمه خوراك مومی کم بخت به‌غره له ځی.
۸۳ ـ چې غله ډیروی اوربشی‌کره‌چی ځامن‌ډیروی ودونه کـوه چـــی دنیا ډیره وی سوداګری کوه .
۸٤ـچرګ په تپ کی‌مه څیروه په تلبرکی ئی څیروه .
۸۵ ـ چې زده کړی‌په چیړی هیر به نه شی په پیړی.
۸٦ـپه‌خوله خوږ په نیت کوږ .
۸۷ـ داسی کوه چې مارهم مړشی او کوټ‌هم مات نه شی .
۸۸ ـ چې نه دې بولی مه ورځه چې‌نه دې ږغوی مه ږغیږه .
۸۹ ـ په یوی لاری دوه واره ځه په یوې‌قصی‌دوه واره مه ځه .
۹۰ـ ډیر ویل دقرآن ښه دی .
۹۱ـ له خوشی غږیده پټه خوله ښه ده .
۹۲ـ څوك چې کیوزی په خپلی خولی کیوزی .
۹۳ـ چې نه پوهیږی ځوانه که .
۹٤ ـــ که تږی وی په خپله به اوبو له راشی .
۹۵ـ ارزان بی علته نه‌وی او ګران بی قیمته نه‌وی .
۹٦ ـ چې په چکړو کی خیژی څاڅکی به‌ورپریوځی .
۹۷ـ چې د دریا په‌غاړه ځی خود به ورلو یږی .
۹۸ـ یوه خوله خو، ښه خوله .
۹۹ـ پټکی چې له‌سرنه پریوزی که په اوږوتم شی هم‌ښه دی .
۱۰۰ـ ږوند څه غواړی دوی ستړګی .
۱۰۱ـ چې شپه شی ډارپه وره شی چې ورځ شی ډارپه غره شی .
۱۰۳ـ هرکار چې پوره نه‌وی داسی مه‌وایه چې وشه .
۱۰٤ـ شپه ترمیان خدای مهربان .
۱۰۵ـ څه تر وره پناه څه تر غره پناه .
۱۰٦ـ پسی شا د پاچا ښځی ته هم ښکنځل کیږی .
۱۰۷ ـاوښ‌ته چاویل چې‌لوړښه دی که‌ځوړ ،ویل‌ئی په دواړو لعنت شـــه .
۱۰۸ـ منګورهم دغره لوړهم دغره .
۱۰۹ـ چې اوږه وکاږ ی ځای ئی جووت و ی.
۱۱۰ـ یوه تنهاوهلی زانه دګیړله انګو لاهم ویر یږی . (تنها ـ تکه ـ تندر)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱۱ـ لوی نوزونه (سیلابونه) له لویو غرونورائی او لویو نالوته ځی.
۱۱۲ـ تر خوړلی امیدوار ښه دی .
۱۱۳ـ زهر په زهرو وزی .
۱۱٤ـ چی په پیمانه شوه خونه ئی سپیره شوه .
۱۱۵ـ گمان گمان شی ایمان پری زیان شی .
۱۱٦ـ منافق روژ تی لکه د غوبل خوله تړلی غوئی دی .
۱۱۷ـ دهرچاحلق په خپلو لاړو لوند دی .
۱۱۸ـ یوه وینځه ادله ، دادلی وینځه بله .
۱۱۹ـ غوښتل ئی په ډیر نیاز سره وی او سترول ئی خواری غواړی.
۱۲۰ـ نیت بیړئ ده نیت کیړئ ده‌چی‌نیت ئ‌سمیږی بیړئ ئی‌چلیږی ، چی نیت ئی واوړي کیړئ ئی واوړی .
۱۲۱ـ لکه چی ته ئی هسی زه یم خوری څه شی که واده یم .
۱۲۲ـ دیوه یار لپاره سل ریباره غواړه .
۱۲۳ـ په کك یاد په لك یاد .
۱۲٤ـ سودا په رضا خویښی په خوښی .
۱۲۵ـ چی ترکمرپریووت په خولو کښیوت .
۱۲٦ـ ځان ژغوره قابو گوره .
۱۲۷ـ آسونه نعلونه وهل چیندخوهم پښی ورته ونیولی .
۱۲۸ـ مارد ځان له ویری خولی اچوی .
۱۲۹ـ کال به رب کړی تیر، خوری ستاسوی زنگون به می‌نه شی‌هیر.
۱۳۰ عمریوه خوله مړی نه ده چی سړی ئی تیر کړی .
۱۳۱ـ چی دزړه په هوادرومی هغه خپله سزامومی .
۱۳۲ـ چی څه رنگ ساعت داسی مصلحت .
۱۳۳ـ توپك خو نخښه ماتوی څه لو ، خو نه کوی .
۱۳٤ـ چیندخ روغی میږی څخه ئی پورغوښتو میږی ورته ویل چی هاله . دې نغاری وهلې اوس له مانه پور غواړی .
۱۳۵ـ چی آس پردی وی جگړی پردئ وی بیائی څه په منځ کی خیرغواړی.
۱۳٦ـ دغوړو قدر به څه وه په جهان که دریاب غوندی روان.
۱۳۷ـ په لاس ووزی ښه دی نه ترکاله لیچی .
۱۳۸ـ یوه ویل دوره خاوری بل ویل خوره خاوری .
۱۳۹ـ چی یو لاس غوړ وی بل‌تری غوړ یږی .
۱٤۰ـ درسته هغه ده چی لاس دررغله .
۱٤۱ـ که ډیره می درپسی تنده ده‌قصه به هغه کړم چی په خـــدای او‌ـ رسول پسنده ده .
۱٤۲ـ اوگره که ښه وای په بازار کی به خرځیدای .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱٤۳ـ چې‌چازغل که‌ه ویاړو ،هغه خلاص شه له لوړو .
۱٤٤ـ چې په خپله ورشې بیا څله تړې‌مرور شې .
۱٤٥ـ چې له وخه یولرګې رزیږې‌ښه دې .
۱٤٦ـ بارخړې نه شه وړې خولې ئې‌په خرګې لګولې .
۱٤۷ـ موږ‌دشرابو ګړې‌ته پریوت اوپیشوئې په کورکې پوښتنه کولـــه .
۱٤۸ـ دلنډ لغړ له اوبو څه ډار دې .
۱٤۹ـ په د و و بیړیو پښې مه ږده .
۱٥۰ـ له تودو سوې ، سړوته پوکل کوې .
۱٥۱ـ څوك سړې وپه بنګورو ږدې نه وه ،چې روږدې شه بیائې پـــــه ړازه وراچول .
۱٥۲ـ دتورو کار کوله سحره سره څه دې .
۱٥۳ـ دتورو قارغوله سحره سره څه دې .
۱٥٤ـ چې‌نه پیرې نه‌خرڅوې بازار ولې تنګوې .
۱٥٥ـ چې ږیره وخریې په بریتوځنډ نه کیږې .
۱٥٦ـ چې ترخه دې خوړلې نه وې دخوږوپه لذت به نه وپوهیږې .
۱٥۷ـ چې په کور کې‌سترشوې وې غاښې ئې‌مه ګوره .
۱٥۸ـ پتوې اوښان اوځې تیټ تیټ .
۱٥۹ـ خواړه دې هغه خورې چې خدای ورکړې وې .
۱٦۰ـ دوې توري په یوه تیکې‌منډلې نه شـــې .
۱٦۱ـ چې کوږ یادوې په کوږ به پیښې شې .
۱٦۲ـ پور چې زیرنې شې هیرنې شې .
۱٦۳ـ دمیږې چې په پیوورکولو رضانه وې نو پچې په کې کوې.
۱٦٤ـ دنورو که له نورڅه سره دې دموږك خو ،له بنې سره دې.
۱٦٥ـ ترکاته خاته ښه دې . (ترکتلو ختل ښه دې .)
۱٦٦ـ په کور کې میږې هم بد دې .
۱٦۷ـ خواړه یازاړې سخې (خوسې) تماموې یازاړې زنکې (ځوانان)
۱٦۸ـ دکوټانې ګټه دسپې ده .
۱٦۹ـ دتوپك ډز له نژدې لرې ښه ځې
۱۷۰ـ د لارې ونه لغړه وې .
۱۷۱ـ غواچې په غوجل شې ، پسې میرمن په اونډ شې .
۱۷۲ـ تر نامه لاندې ځان په واك نه دې .
۱۷۳ـ یو سړې د بل سړې شیطان دې .
۱۷٤ـ ... کاهې دې زمینداره درب دې کاهې لاړ شې درب پاته شې .
۱۷٥ـ ما لا ښه کړه ، ما ماته خپله پښه کړه .
۱۷٦ـ چې اور ولګې لامده او وچ ګډوډ سوځې .
۱۷۷ـ سود او زیان سره نیولې دې .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۷۸ ـ آس اسان دی سنج ئې گران دی .
۱۷۹ ـ خوږه گوته نه پریکولی شی نه سهولی شی .
۱۸۰ ـ دښمنه پلار زوی مه شی .
۱۸۱ ـ شاهین چی په غوټه شی مرګ ئی هیر شی .
۱۸۲ ـ اوسپنه چې توده نه شی اوږده به نه شی .
۱۸۳ ـ اخوند غړه ته نه تلو او یې جماعت ته راتلو .
۱۸٤ ـ صدری پور غوښت ندري‌پرې وارا وه .
۱۸۵ ـ رومبی د وروستی پل دی .
۱۸٦ ـ ځنګل بی زمري نه وی .
۱۸۷ ـ سل قصې سر ئی یو .
۱۸۸ ـ اور ته چې نږدې کیږی آخر سو ځیږی .
۱۸۹ ـ سپی چې‌غپیږی څه وینی .
۱۹۰ ـ چې اوږه نه خوری بوی ئی نه ځی .
۱۹۱ ـ مخ دي‌ورك شه وینځی چی دوینځی . . .مینځی .
۱۹۲ ـ کتوری که مات نه شو خو چین ئی ولاړ شو .
۱۹۳ څومره خرګی دومره بارګی .
۱۹٤ ـ مړی نه خاندی چې خاندی کفن څیروی .

۱۹۹ـ مور که لیوه شی هم دزوی غوښی نه خوری .
۲۰۰ـ دم چی دول وهی زور یی لری .
۲۰۱ـ اوبو وړی بوتی ته لاس اچوی .
۲۰۲ـ لمر په کوتو نه پټیږی .
۲۰۳ـ شکونې که حلال دی رنګ یی مردار دی .
۲۰٤ـ ګل له ګله پیدا کیږی خار له خاره .
۲۰۵ ـ دوه توري په یوه تیکی منډلی نه شی .
۲۰٦ـ دحاکم کور دریاب دی چی ورپریوت پریوت .
۲۰۷ـ غله ته وایی غلا کوه کور به ته وایی بیدار اوسه .
۲۰۸ـ آس په خپل قابو ترپیږی .
۲۰۹ـ څاڅکی څاڅکی چی تولیږی لوی دریاب ورنه جوړیږی .
۲۱۰ـ خرمنبکه دپښو په شامت له مارانو ووته .
۲۱۱ـ اوږدی چاری په اوږدو لاسونو شی چی‌لنډوی بندوی .
۲۱۲ـ دوږی ترفهم روته پلاو وی .
۲۱۳ـ دکښیو تلی دار نه شته .

۲۱۴ـ کـه اختر هره میاشت وای چا به اختر بالـه .
۲۱۵ـ ویږیا راغلی ویږیا تللی .
۲۱۶ـ اول طعام بیـا کلام .
۲۱۷ـ کارونه په وخت پوری موقوف دی .
۲۱۸ـ خر ځـی څښتـن ورپسـی ځـی .
۲۱۹ـ یوه هاوه هغه هم سخا وه .
۲۲۰ـ مه داسی خوږشه چی خوری دې ،مه داسی تریخ شه چی‌توکی‌دې.
۲۲۲ـ ژرنده که دپلار ده خو په وار ده .
۲۲۳ـ چاړه که دزړو وی په نس یی څوك نه منلوی .
۲۲۴ـ دیوه لاس گوتی هم په یوه شان نه دی .
۲۲۵ـ بی گودره مـه گډیږه .
۲۲۶ـ چی تر یوی ویالی توپ کړی بله ورته اسانه وی .
۲۲۷ـ که غـم نه لری نو وزه واخلـه .
۲۲۸ـ کنزدیری خبری که که یی ملافاروق ومنې .
۲۲۹ـ خپله ژبه هم کلا ده هم بلا ده .
۲۳۰ ـفریاد له خوږو زړونو کیږی * سړی‌چی‌روغ وی ولی‌نه کا فریادونه .
۲۳۱ـ لوی پرهار دنیزی ښه دی زر رغیږی ولی بدپرهار دژبی په زړه داغ شی نه رغیږی .
۲۳۲ـ چی باد نه وی بوتی نه خوځـی .
۲۳۳ـ له پیښی تیښتـه نـه شتـه .
۲۳۴ـ بـی دولـه مـه گډیږه .
۲۳۵ـ دنیا دمسافرو سرای دی .
۲۳۶ـاختر داسی زوی نه دی چی پټ‌به تیر شـی .
۲۳۷ـ په پردی لاس مار هم مه وژنه .
۲۳۸ـ یا لویو غړو ته ځـه یا لویو کورو ته ځـه .
۲۳۹ـ چی نه خوری له هغه باغه ، غم یی په څه خوری .
۲۴۰ـ چی دب نه وی ادب نه وی .
۲۴۱ـ یـا مـړ یـا مـور .
۲۴۲ـ چی طلب یی کوی آخر به یی مومـی .
۲۴۳ـ یو ساعت دبل ساعت په شان نه وی .
۲۴۴ ـدلمدی ختی لږی او به دارو دی .
۲۴۵ـ چی بد کوی کارونه هغه بد وینی خو بونـه .
۲۴۶ـ بدی دگیدړ کوه او تپی دزمرو گرځوه .
۲۴۷ـ کومه ونه ده چی باد نه ده خوځولی .
۲۴۸ ـکاروان له ستړی مه پوښته بغیر له خیر .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۴۹ــ وړاندی ترکانی لاندی .
۲۵۰ــ چی غواړی پری واوړی .
۲۵۱ــ له ډکه لوښی څه توئیږی .
۲۵۲ــ چی نه ځی وابه دې اخلم او چی نه خوری څه دې کوم .
۲۵۳ــ چی غل نه اوړی مل دی واوړی .
۲۵۴ــ که شپه تیاره ده لاس له خولی نه غلطیږی .
۲۵۵ــ خړه سپیه که ګرندی یی په ښکار به څرکند شی .
۲۵۶ــ دزړو وزړو ته لاری دی .
۲۵۷ــ ستر کی که غټی دی هم دواړه کسی په زور چل کوی .
۲۵۸ــ څه به بزه وی څه به یی مزه وی .
۲۵۹ــ ریښم که زاړه شی هم له سپینسو ښه دی.
۲۶۰ــ روپی که وړه ده په تول پوره ده .
۲۶۱ــ چی ملا وایی هغه کړه اوچی ... کوی هغه مه کوه .
۲۶۲ــ په وچو اوبو ژرنده نه چلیږی .
۲۶۳ــ ژرنده داوبو په زور غریږی .
۲۶۴ــ بی کنګاشه به هیڅ په لاس وانه خلی چی خبروی دکنګاش له برکته .
۲۶۵ــ خت په خت پوری نیسه .
۲۶۶ــ بی له دی چی نامرادی ته ورسیږی ګنه نشته ومراد ته رسیده.
۲۶۷ــ خپله شاپه خپلو نوکرانو ښه ګرږی .
۲۶۸ــ او ګړه دې وی توده دې وی .
۲۶۹ــ چت ته جوړ کړه نقش له ما پرې غواړه .
۲۷۰ــ نوك ځای کړه له نوك نه به دسوك ځای وشی .
۲۷۱ــ پردی دستار په سر ، دمار ټرل دی .
۲۷۲ــ ستړی کورو ته ریبار غواړه ستړو غږوته لار غواړه .
۲۷۳ــ چی نیم غوئی له پوسته شه وروسته دپښو پریکول ورپه یادشول.
۲۷۴ــ یو خورم بل پخوم .
۲۷۵ــ بلا چی پرته وی هومره ښه وی .
۲۷۶ــ اوبه چی تر سر واوړی څه یو ګز څه دوه ګزه .
۲۷۷ــ اول ملګری بیا لار غواړه .
۲۷۸ــ میښی ! میښی ! که دیوه غره نه یو ، دیوی بیشی .
۲۷۹ــ له کنډاسی خولی بی اختیاره لاړی بهیږی .
۲۸۰ــ له هر چا سره خبری دهغه دعقل په اندازه سره کوه .
۲۸۱ــ کوز وی که پاس وی خو چی په لاس وی .
۲۸۲ــ خپل ګریوان دبل په لاس کی مه ورکوه .
۲۸۳ــ میږیه میږیه دا سړی ولی غټ دی دعقل له زوره داملا دې ولی

نری ده‌دوسلی له‌زوره‌دا ... دې ولی غټه ده میږونه په ... کی خبری نه کوی .

۲۸۵ چی ورشی سوړ شی .

۲۸۶ـ مارچی‌سوری‌ته ورشی‌نو‌سمیږی ته دقبر په سرپرت یی‌نه سمیږی .

۲۸۷ـ بوږی غاړی سندرای ویلی نه * شـــی

۲۸۸ـ بلا له مغی پاڅی چی‌یی کړنګ له پوزی څاڅی .

۲۸۹ـ په نبه یی‌ونیسه مړک نه به رامنی شی .

۲۹۰ـ مرغلری په غوجل کی مه غورزوه .

۲۹۲ـ سپینه ږیره په کارنده چی زړه تور وی .

۲۹۳ـ ستر‌کی له ستر‌کو نه شرمیږی .

۲۹۴ـ کاله کاله مسخری دایمان زیان وی .

۲۹۵ـ له ... سپی نه‌چا پوښتنه وکړه‌چی‌په لارکی‌څوك درسره نبه وو، ورته ویی‌ویل‌چی‌تول‌نبه ووخو بلامی‌دې‌په خپل قوم پر یوزی .

۲۹۶ـ نبه دی مغه ترخه چی وروسته وی خوابره .

۲۹۷ـ داغ په سپینه جامه لګی .

۲۹۸ـ دیو له خپل سیوری ویریږی .

۲۹۹ـ غله ته هر بوتی سړی دی .

۳۰۰ـ غر، غر لره زر تر پ مه کوه .

۳۰۱ ـ برت په لږی بانی په سړی ننښلی .

۳۰۲ ـ گنډیری‌که دګلاب غوندی گل لری په دی ګلاب نه شه .

۳۰۲ـ پیشو هومره درویشه ، چی‌په پیونه د ه‌پیشه .

۳۰۴ـ اخوند گرمولم زه نه گرمیدم .

۳۰۵ـ دګیدړ استازی گیدړ وی دزمری زمری .

۳۰۶ـ پښی هغه ځای ته ځی چی زړه ورځـــی .

۳۰۷ـ توره که تیره وی په ګذار به څرګنده شی .

۳۰۸ـ که وریځ توره ده او به سپینی تری راووری .

۳۰۹ـ له ستر‌کو لیری له زړه لیری .

۳۱۰ـ چی له هر چاسره اوسی له هغو به برخه یوسی .

۳۱۱ـ پردی خواږه خوابره دی .

۳۱۲ـ چی تیر شی قدر یی بر سیر شی .

۳۱۳ـ بلاوه برکت یی نه وه .

۳۱۴ـ وړل دګانو دلویو غرونو له سرونو په سرښه دی‌دهرچا له منټونو

۳۱۵ـ قصه چی په سنده‌وی هغه له خونده وی .

۳۱۶ـ چی لږخوری هغه تل خوری چی‌ډیر خوری هغه ګناهیر خوری .

۳۱۸ـ چی په سریی چاړه شی خدای یی‌په زړه شـــی

۳۱۷ـ زیاته ونه چی‌پری کیږی زیاتیږی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۱۹ـ برخه کومه بده‌ده چې ورښکاره ئې کړي او ورئې نه کړي .
۳۲۰ـ اوړه چې خمیره شي هرڅوك کوتې کې وهـــي
۳۲۱ـ منګي‌هسې مات ودې بلې ئې بانه شوه .
۳۲۲ ـ دښځو له حاله میږي پوښته .
۳۲۳ـ ویشلی دغورولایقی دی .
۳۲۴ـ خواړه هاله خوره‌چې نعمت شي‌اوبه هاله چښه چې شربت شي .
۳۲۵ـ چې په مرغانو قلنګ راشي نوقطبیږوایی‌چې‌موږك یم اوچې‌په موږکانو راشي نوایی چې قطبیږیم .
۳۲۶ـ لاس چې مات شي غاړې ته ځـــــي .
۳۲۷ ـ زوی او لور مور او پلارته ژاړي .
۳۲۸ـ خر به څه وی چې بار نه وړی .
۳۲۹ـ ستاپه ترغ کې‌هم ورږی ښوری .
۳۳۰ ـ دسنډا ورته میښه ده .
۳۳۱ ـ زمایی په اسلام کې شك دی اودی مریدان نیسي .
۳۳۲ـ یوپښي رسیدی نه شه اوبل ورته ویل چې‌ترې تیرشه اوپرې‌راو ګرزه .
۳۳۳ ـ چیرته خرچیرته . . . .
۳۳۴ـ دګودې خوله خلاصه شوه او دږدنو لارو شوه .
۳۳۵ـ خدای خبردی چې اوښې به په کومه ګونډه چوکیږي .
۳۳۶ پیشو چې خوب وینې خو موږك په خوب کې وینې .
۳۳۷ ـ دهیړې زوی به هیړې پسې ځي‌دوزې زوی به په وزې پسې ځي .
۳۳۸ ـ پرسیدلی په خپلې . . . خلاصیږي .
۳۳۹ـ کبان کبان په اوبو کې سره وینـــي .
۳۴۰ـ چیرته ګنجې چیرته سالو .
۳۴۱ ـ په دودو راپسې ځغلې درجاوزې کردی خپلې .
۳۴۲ـ مادرپسې مټ له تالا ځان رانه غټ نه .
۳۴۳ـ نه باز یې نه بانښه په دی خوشې خلق‌کې ناست‌یې غوښې خوره.
۳۴۴ـ وطن دونددی بادشاه پوند دی .
۳۴۵ـ له پندو ستړکو نو باسي .
۳۴۶ـ خرمې هم شته خربه می‌هم شه .
۳۴۸ ـ وبه دی شوکوم خودپیازو پنډه به دي‌په سرنه وی .
۳۴۷ ـ موټ دي راوړی‌لاخاندی .
۳۴۹ـ چې لرې می، لرم به دې ، چې‌لرې می لرم به دې .
۳۵۰ـ نه دځان دساتلو وی نه دیار .
۳۵۱ـ اوښانو نه ژړل بوریو ژړل .

۳۵۲ـ خپله پښه یې پخپله په ټبر ووهله .
۳۵۳ ـ کیدر په ونه ختی نه شه ویل یی چی ترخه ده .
۳۵٤ـ آسمان په لوټو ولی .
۳۵۵ـ بر بند له لاری غږیږی او وږی له لاری نه غږیږی .
۳۵٦ـ یوه ورځ دوه ئی سیوری .
۳۵۷ـ دپاچاهانو خوب په میږتانه دی .
۳۵۸ـ دبیزو ورور دی په خپله پرهارلویوی .
۳۵۹ـ تراټ ښه دی که متروکه ، لعنت شه په دواړوه توکه .
۳٦۰ ـ چی څه رنګ تاړه هسی یی کړبوړه ،چی څنګ غرهسی ئی غرځه .
۳٦۱ـ په خپله پوزکی بلا راغله بوچکی .
۳٦۲ـ زور شوی مسلمان نه شوی .
۳٦۳ـ رامه شی دغم کاروانه سوددی نه راوړی بی زیانه .
۳٦٤ـ خوب چی زور شی بالښت نه غواړی زړه چی مین شی بنایست نه غواړی.
۳٦۵ـ له ماتی لندی دوه کسه ویږیږی .
۳٦٦ـ نه دې نژدی کتی شم نه دې لیږی پریښودی شم .
۳٦۷ـ دغله په ږیره خس وی .
۳٦۸ـ پلاردی سوارومړکړو که پلیو! چی زماله ښی روت څه شی چی چامړکړو.
۳٦۹ـ همیشه دکنجی له سره پخه ږوی .
۳۷۰ـ کوړك کوړك دلی کوی او هګۍ بل کلی اچوی .
۳۷۱ـ شنی په غلانه چیچل کیږی .
۳۷۲ـ دبیدیا سپی راغلل دکلی سپی ئی وشړل .
۳۷۳ـ کون په یوه خبره دوه واړه خاندی .
۳۷٤ـ لکه لیونی سپی ځان ته خولی اچوی .
۳۷۵ـ لکه دمرداری سپی یوپه بل خولی لګوی .
۳۷٦ـ پك په سر ږمنځ وهله وینی یی پرمخ راغلی .
۳۷۷ ـ دال دګیندې ښه دی تیغ دفرنګی .
۳۷۸ـ چابلا نه ویل چی ته به راشی که زه درشم ویل یی چی ته مه راځه زه بـــه درشـــــم .
۳۷۹ـ ماپه روزی پسی مه وګرزوی روزی په ماپسی وګرزوه .
۳۸۰ـ څه لوړو څه دپك سرلغړو .
۳۸۱ـ کنډهیږی می په تل کی زښت و ، اودی په خولی پوری راته ودریده
۳۸۲ـ که زه نه وایم زماداماته پښه به ووایی .
۳۸۳ـ چیری خوله چیری څنګل .
۳۸٤ـ سپی هډوکی خوری خپلو کولمو ته نه ګوری .
۳۸۵ـ داسی خبری وکړی چی دخرو ټبی شی .

٣٨٦ ـ که څه وایم کلی‌دی که څه نه وایم دخانې زوی روی دی .
٣٨٧ـ بی ځایه خندا ژړا ده .
٣٨٨ـ څوك چې‌تاته وایی غوږ دی‌سپی یورو نو ته به په سپـــی پســـ
ځغلـــی که خپل غوږ ته به لاس ورورې .
٣٨٩ ـ لکه نرکچوردی دلوند خوند بدوی .
٣٩٠ ـ نه به دي‌څاڅکی سور که ، نه به دي څڅو زکی مورکه .
٣٩١ ـ اوبه راځی له پاسه بڼکته په ژړا ژاړي له فراقته چی لاړولاړو بیا
به رانه شو ارمان ارمان تیره ساعته .
٣٩٢ـ ړوند اوکوڼ ، پك اوشل په هرځای‌کی چی کښینی کوی‌خلل.
٣٩٣ـ چی مـور میـره شی پـلار پلنـــدر شی .
٣٩٤ خره جولارا باله جولاخر ورباله ، لیوه خبره شه خریی پرق وخیره.
٣٩٥ ـ دټل هوسی داخوی چی‌ته لری بڼه یی نه لری وانبه دسمی خوری
هوا د غره لری یوه ورځ به په هسی بڼکاری وا وړی چی خپل بدن به پـه
وینو ولړی .
٣٩٦ـ څه غر تور ؤ څه لړو تور که .
٣٩٧ وینبته می ځیری کول کسی می ووتل .
٣٩٨ـ بـد ویـل دځـــان دی .
٣٩٩ ـ چی باران نه وه توی وچ‌وه چی وشه څپرونه یی توی ته یوورل .
٤٠٠ـ برګ که بار دی خویو ساعت په کار دی .
٤٠١ ـ دیوه اصل دیوه فصل ته ساهو شوی زه کم اصل .
٤٠٢ـ په ړندو کی دیوی ستر کی څښتن پاچا دی .
٤٠٣ چی‌له مکی لیری ووحج‌یی‌وشه چی‌مکی ته نږدی‌وواله حج نه پاته شول.
٤٠٤ـ په مار چی اجل ورشی په لاری برابر شی .

PROPERTY OF
ACKU
508

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library